וועטער:
אממייסטן קלאר און מילד

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאס אידישע ווארט

THE GATEWAY OF THE WEST.

THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 7.48
זון אונטערגאנג — 5.38

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 • דערשיינט יעדן טאג

Vol. 21, No. 30. Winnipeg, Wed. Feb. 11, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג מיטוואך, כ' שבט, תרצ"א.

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY FEB 16 1931

זיצונג פון ניי-דערוויילטער אסיפת הנבחרים געעפנט

ארבעטער פארשטייער פארלאנגט אונטערהאנדלונגען מיט אראבער און פארטיידיקט פארהאנדלונגען מיט בריטישער רעגירונג. — רעוויזיאניסטן זאגן זיך אפ פון באטייליקן זיך אין פרעזידיום, וואו אסיפת־הנבחרים וועט ניט נעמען שטע־לונג קעגן פארהאנדלונגען

(ספעציעלע טעלעגראמע צו "דאס אידישע ווארט" פון "איטא")

ירושלים, פעב. 11 (איטא).— די ערש־טע זיצונג פון דער ניי־דערוויילטער אסיפת הנבחרים האט זיך דא געעפנט לעצטע נאכט אין דער אנוועזנהייט פון 68 פון די 71 דערוויילטע מיטגלידער.

דר. ארלאזאראוו, פון דער ארבעטער פארטיי, האט געהאלטן די עפענונגס רע־דע, שילדערנדיק די עקאנאמישע און די פאליטישע לאגע פונ'ם פאלעסטינער אידנטום. ער האט אין זיין רעדע פאר־טיידיקט די פארהאנדלונגען וואס ווערן אנגעפירט צווישן דער אידישער אגענטור און דער בריטישער רעגירונג, און ער האט געפאדערט אונטערהאנדלונגען מיט די אראבער, כאטש די פראגע פון די אידישע רעכט אין ארץ־ישראל דארפן ניט זיין אפן פאר דיסקוסיעס.

פנחס רוטנבערג איז ניט געקומען צו דער זיצונג. ער האט צוגעשיקט א באגריסונג אין וועלכער ער זאגט, אז די דיזארגאני־זאציע איז דער אידישער גרעסטער שונא אין איצטיקן זייער קריטישן מאמענט, און ער באטאנט, אז די דערלייזונג פונ'ם אידישן ישוב ליגט אין זיינע אייגענע הענט.

אינ'ם פרעזידיום פון דער פארזאמלונג זיינען דערוויילט געווארן: בן־גריון, אליעזר קאפלאן, יוסף מיוחס, בן־ציון מא־סינסאן, רבי אסטראווסקי און רבי כהן, א תימנ'ער פארטרעטער.

די רעוויזיאניסטישע פראקציע האט זיך אפגעזאגט פונ'ם פלאץ באשטימט פאר איר אינ'ם פרעזידיום. זיי זאגן, אז די שטעלונג פון דער אסיפת הנבחרים צו די פארהאנדלונגען מיט דער בריטישער רע־גירונג, צו דער פראגע פון דער לעגיסלא־טור און צו סימפסאנס אנטוויקלונגס פלאן "וואס איז באשטימט צו בויען א היימ־לאנד פאר די אראבער", — אז די שטע־לונג צו אט די פראגן וועט באשטימען, צי זיי, די רעוויזיאניסטן, זאלן זיך בא־טייליקן אין דער אסיפת הנבחרים און אין דעם ועד־לאומי.

אן אראביש אידישע "רונדער טיש" קאנפערענץ און אדמיניסטראטיווע ענדע־רונגען וואס זאלן פארזיכערן פאר די אידן גלייכע באטייליקונג אין דער רעגירונג, — דאס וועלן ווארשיינלאך זיין די הויפט פאדערונגען פון דער אסיפת הנבחרים, אויב נאר די ארבעטער מערהייט געווינט קעגן דער אפאזיציע פון די רעוויזיאניסטן.

די הסתדרות האט דא נעכטן פארעפנט־לאכט די רעזאלוציעס פון איר קאנפערענץ וואס הייסן גוט די פארהאנדלונגען מיט דער בריטישער רעגירונג און וואס פאדערן אז דער ישוב זאל זיך באטייליקן אין דער פאליטישער קאמיסיע פון דער אגענטור. די רעזאלוציעס פארלאנגען אויך א "רונ־דער טיש" קאנפערענץ מיט די אראבער און גרעסערע אחריות פאר די פאלעסטי־נער איינוואוינער אין דער רעגירונג, אבער זיי טרעטן ארויס קעגן דער רעגירונגס פראיעקט פון א לעגיסלאטור, וואו די אראבער וועלן מאיאריזירן די אידן.

דער ניט־געקרוינטער אינדי־שער קעניג

מאהאטמא גאנדי, דער ניט נעקרוינטער "קעניג" פון אינדיע, אן וועמעס ווארט עס הייגנט אפ קריג אדער פרידן אין אינדיע, ווי ער זעט אויס לויט איינעם פון זיינע לעצטע בילדער, נאך זיין בא־פרייאונג פון געפענגעניש.

—(::)—

דזשאנט ווערט רעארגאניזירט

ניו־יארק, פעב. 11 (איטא).— די אמע־ריקאנער דזשאינט דיסטריביושאן קאמי־טע וועט רעארגאניזירט ווערן אויף ברייט־טערע און מער דעמאקראטישע יסודות. זי וועט רע־אינקארפארירט ווערן אונטער א נייעם שטארטער, וואס וועט פארזארגן א ברייטערע און מער רעפרעזענטאטיווע פארטרעטערשאפט. דער נאציאנאלער ראט וועט צוזאמען געשטעלט ווערן פון אידישע פירער פון פארשיידענע טיילן פון די פאראייניקטע שטאטן און קאנאדע.

—(::)—

פרעזידענט סמעטאנא פאר העברייאיש אין די אידישע שולן

קאוונע, פעב. 11 (איטא). — דער גע־זעץ ארויסגעגעבן פון דער ליטווישער רע־גירונג, אז קיין ניט־בירגער זאל ניט טארן אנגענומען קיין באשעפטיקונג אין א רעגי־רונגס דערלויבעניש פון יאנואר 1טן, 1932, אן, דארף ניט באמרואיקן די אידישע בא־פעלקערונג, ווייל די רעגירונג האט ניט ברעה צו שעדיקן וועלכן ס'איז טייל פון דער באפעלקערונג. — האט פרעזידענט סמעטאנא פארזיכערט דעם פארשטייער פון "איטא" אין אן אינטערוויו.

פרעזידענט סמעטאנא האט אינ'ם שמו־עס אויך ארויסגעזאגט זיך צו גונסטן פון דעם נעברויך פון העברייאיש אנשטאט אידיש אין די אידישע שולן אין ליטע.

אמעריקע פארבאט אימפארט פון סאוועטישע געהילץ

פאדערט סאוועט רעגירונג זאל דערוויזן, אז געהילץ ווערט ניט פראדוצירט דורך צוואנג ארבעט פון געפאנגענע. — פראגע וועט נאך אפשר פארגעבראכט ווערן פארן געריכט

וואשינגטאן, ד. ק., פעב. 11. — אויף א באפעל פונ'ם פינאנץ דעפארטמענט ווערט דער אימפארט פון סאוועטישע גע־הילץ און פאפיר־האלץ אין די פאראייניק־טע שטאטן אפגעשטעלט, "ביז די סאוועט רעגירונג וועט דערווייזן, אז דאס געהילץ פון צפון פון אייראפייאישן רוסלאנד ווערט ניט פראדוצירט דורך צוואנג ארבעט פון פאראורטיילטע".

פאר'ן יאר 1930 האט סאוועט רוסלאנד אימפארטירט אין אמעריקע 70 מיליאן קובישע פוס געהילץ און 150 טויזנט קארד פאפיר האלץ. דער דאזיקער אימפארט, האט מען דערווארט, וועט זיך שטארק צעוואקסן, ווען דער סאוועטישער 5־יערי־קער פלאן וועט פארווירקלאכט ווערן. דער נייער באפעל וועט אבער איצט דעם אימ־פארט דערווייל אפשטעלן.

עס ווערט דערווארטעט, אז די סאוועטישע האנדלס אגענטור זאל באקעמפן דעם דאזיקן באפעל אין די געריכטן, ווייל ער איז ארויסגעגעבן געווארן אויפ'ן סמך פון אן אפידייוויט וואס איז ניט פאר־עפנטלאכט געווארן. עס איז דערפאר ניט זיכער, אז דער באפעל זאל פארבלייבן אין קראפט.

די פראגע איז פון באזונדער אינטערעס פאר קאנאדע, וועלכע האט איצט א גרויסן מארק פאר אירע געהילץ און פאפיר האלץ אין די פאראייניקטע שטאטן. לעצטן יאר האט קאנאדע פארקויפט אין די שטאטן א ביליאן קובישע פוס געהילץ און אנ־דערהאלבן מיליאן קארד פאפיר־האלץ, און די סאוועטישע אימפארטן האבן ניט גע־שפילט קיין באזונדער ראל. מיט'ן וואוקס אבער פון די סאוועטישע עקספארטן וואלט קאנדע שארף דערפילט איר קאנקורענץ אויף דעם געביט.

פארמער שיסט אין טכויר און דער־שיסט זיין פרוי

קעראבערט, סאסק., פעב. 10. — פויר־סי מעי, א פארמער פון באופילד, האט דא דערשאסן זיין פרוי, אין א פארזוך צו שיסן א טכויר.

דער פארמער האט זיך געלאזט גיין מיט זיין פרוי צו דער נארע וואו דער טכויר האט זיך באהאלטן. מרס. מעי האט, אין א פארזוך צו העלפן איר מאן צו שיסן די חיה'לע, אויפגעהויבן א ברע־טעל פון דער נארע, כדי איר מאן זאל ריכטיק קאנען טרעפן אין דעם געהעריקן פונקט. אבער אנשטאט אין דעם טכויר האט ער געטראפן אין זיין פרוי, און זי איז אויפן ארט אנידערגעפאלן א טויטע. זי איז אלט געווען 29 יאר.

—(::)—

לאיער אנגעקלאגט צו־זאמען מיט באאמטע פון יו. עס. באנק

ניו־יארק, פעב. 11. — איזידאר דזש. קרעסעל איז צוזאמען מיט זיבן באאמטע פון דער געשלאסענער באנק אף יונייטעד סטייטס אנגעקלאגט געווארן אין פארבינ־דונג מיט דער אויספארשונג וועגן די אור־זאכן וואס האבן געפירט צום קראך.

קרעסעל האט צוליב דעם רעזיגנירט פונ'ם פאסטן פון ספעציעלן קאונסיל אין דער געריכט אויספארשונג צו דערווייזן, אז די באנק באאמטע זיינען שולדיק אין מיספארוואלטונג און מיסאפראפריאציע פון פאנדן.

—(::)—

פלאן פון מעקסיקאנער אנטי־סעמיטן דורכגעפאלן

מעקסיקא סיטי, פעב. 11 (איטא). — א גוט־אויסגעארבעטער פלאן פון מעקסי־קאנער אנטיסעמיטן אונטערצוצינדן די סטענדס פון אויסלענדישע פעדלער, די מייסטע פון וועלכע זיינען אידן, איז דא אפגעשטעלט געווארן אין צייט דורך דער פאליציי, וואס האט זיך וועגן דעם דער־וואוסט.

די אורזאך פון דער אנטיסעמיטישער האנדלונג האט זיך גענומען פון דעם וואס די מעקסיקאנער פעדלער האבן ניט גע־וואלט נאכקומען די געשניטענע פרייזן פון די אידישע פעדלער, וואס טוען גרעסערע געשעפטן. דער פאליציי־שעף, גענעראל פאלנטיא, האט באשטימט א ספעציעלע פאליציי וואך צו באשיצן די אידישע פעד־לער און האט אנגעפאנגען אן אויספאר־שונג וועגן דעם פלאן פון די אנטיסעמיטן.

—(::)—

גרשון סימאן, וויצע־פרעזידענט פון בערלינער קהלה, טויט

בערלין, פעב. 11 (איטא). — גרשון סימאן, וויצע פרעזידענט פון דער בערלי־נער קהלה, איז דא געשטארבן אין עלטער פון 72 יאר. סימאן איז געווען איינער פון די פראמינענטסטע פערזענלאכקייטן אין דער הויפט שטאט און א באוואוסטער אינדוסטריאליסט.

—(::)—

רוים, פעב. 11 (איטא). — די קאמי־סיע וואס דאס איטאליענישע אויסערן מי־ניסטעריום האט באשטימט צו שטודירן די געפלאנטע קאלענדאר ענדערונגען, האט איצט ארויסגעגעבן א באריכט, אין וועלכן זי זאגט זיך ארויס קעגן די געפלאנטע רע־פארמען.

גיט אויף א טראן פאר א גע־ליבטער

פרינץ לעאנארט, איינינקל פונ'ם שוועדי־שען קעניג, האט זיך אפגעזאגט פון זיינע רעכט אויפ'ן טראן כדי צו קאנען הייראטן א "פראסטע" מיידל, פריילין קארין ניסוואן, די טאכטער פון א שטאקהאלמער אינדוסטריאליסט.

סטרייקערס זאגן אז זיי וועלן ניט אויפגעבן קאמף ביז זיי געווינען

"מיר וועלן אנפירן א קאמף ביז מיר וועלן געווינען; ווען מיר זאלן אפילו דארפן ארויסרופן די נאדל־ארבעטער פון די אנדערע שעפער", — די דאזיקע דער־קלערונג האט געמאכט י. מינסטער, אר־גאניזאטאר פון די נאדל פאך ארבעטער, אין פארבינדונג מיט דעם סטרייק וואס ווערט איצט אנגעפירט אין דזשייקאב און קראליס שאפ.

לעצטע וואך זיינען ארויס ארום 80 קלאוקמאכער אין סטרייק אין דעם אוי־בענגערמאנטן שאפ. דער סטרייק קאמי־טעט האט אריינגעשיקט א נאטיס צו די באלעבאטים, אז אויב זיי וועלן ניט אויסגלייכן דעם סכסוך ביז נעכטן 10 אזייגער אינדערפרי, וועלן אויך די דרעס־מאכער און פאריערס ארויסגערופן ווערן אין סטרייק, און ווען דער סטרייק קאמי־טעט האט נעכטן צו דער באשטימטער שטונדע ניט געקראגן קיין ענטפער פון די באלעבאטים האבן פערציק דרעסמא־כער און פערציק פאריערס פארלאזט דעם שאפ.

דער סטרייק איז כמעט הונדערט פרא־צענט ווירקזאם, לויט דער סטרייק קאמי־טעט מעלדעט אונז.

היינט, 8.30 אוונט, וועט די אינדוסט־ריעלע יוניאן פון נאדל־פאך ארבעטער אפהאלטן א מאסן־פארזאמלונג אין קווינס טעאטער צוזאמען מיט די 160 סטרייקערס. א. ס. בולער, גענעראל סע־קרעטאר פון דער אינדוסטריעלער יוני־אן פון די נאדל פאך ארבעטער, וועט אד־רעסירן די פארזאמלונג.

מער עלטערע מענשן ווערן איבער־געפארן פון אווטאמאבילן, ווי קינדער ציינט סטאטיסטיק

ען ארבאר, מישיגען, פעב. 11. — עס איז פאלש די אנגענומענע מיינונג, אז קינדער שטעלן צו די גרעסטע צאל קרב־נות פון גאסן פארקער. א סטאטיסטיק צוזאמענגעשטעלט פון אדעלבערט פארד, פראפעסאר פון פסיכאלאגיע אין מישיגא־נער אוניווערסיטעט, ציינט, אז מענשן אין די מיטעלע יארן און פון העכערן על־טער שטעלן צו א סך מאל מער קרבנות פון אווטאמאבילן, ווי יונגע קינדער.

לויט דער סטאטיסטיק וואס באזירט זיך אויף דער צאל אומגעקומענע פון אוי־טאמאבילן אין די גאסן פון דעטראיט, געפינט פראפעסאר פארד, אז אין דער בעסטער לאגע זיינען יונגע מענשן צווישן 15 און 24, וועלכע היטן זיך אמבעסטן אפ פון אווטאמאבילן.

רעכענענדיק די קאטעגאריע פאר דער נידעריקסטער, באצייכנט ער זי מיט אן "1", און געפינט ווייטער אז נאך איר קומט א צווייטע קאטעגאריע אין עלטער פון 25 ביז 44 יאר, וואס גיט 4.6 מאל מער אווטאמאביל קרבנות, ווי די ערשטע קאטעגאריע.

ערשט דאן קומען קליינע קינדער ביז 5 יאר, וואס שטעלן צו 10.7 מאל אזויפיל קרבנות. נאך זיי קומען קינדער פון שול עלטער, פון 5 ביז 14, מיט 17.2.

אין עלטער פון 45 ביז 64 יאר שטעלט מען שוין צו 22.5 אזויפיל אווטאמאביל קרבנות. אמערגסטן מאכן אויס עלטערע מענשן פון 65 און העכער, וועמעס פרא־פארציע אינ'ם טויטן ליסט פון אווטא־מאבילן איז 87.2.

לויט פראפעסאר פארד קומט אזוי אויס אז אמפעאיקסטן צו פארהיטן זיין לעבן איז דער מענש אין עלטער צווישן 14 און 25, און די דאזיקע פעאיקייט ווערט אלץ מער אפגעשוואכט, וואס עלטער דער מענש ווערט.

—(::)—

א. וו. ביטי וועט אדרעסירן היגן בארד אף טרייד קום. מאנטאג

א. וו. ביטי, קיי. סי. פרעזידענט פון דער סי. פי. אר., וועט זיין דער הויפט רעדנער ביי אן אלגעמיינער פארזאמלונג פון דער ווינניפעג "בארד אף טרייד" וואס וועט אפגעהאלטן ווערן מאנטאג אוונט, דעם 16טן פעברואר אין ראיאל אלעק־סאנדרא האטעל.

די טעמע פון זיין רעדע וועט זיין: "די אויסזיכטן פון קאנאדע". מר. ביטי וועט אין זיין רעדע באריירן פארשיידע־נע פראגן און עקאנאמישע פראבלעמען.

ס. ט. זשאפרע, פון מינעאפאליס, פרע־זידענט פון דער סו ליין, וועט זיין דער צווייטער רעדנער ביי דער פארזאמלונג.

—(::)—

באוזער זאל ווערן לייטענאנט־גאווערנאר פון בריט. קאלומביא

וואנקאווער, ב. ק., פעב. 11. — לויט א ידיעה פון אטאווא צו דער "וואנקאווער סאן", וועט וו. דזש. באוזער, קיי. סי., זיין דער נעקסטער לייטענאנט־גאווערנאר פון בריטיש קאלומביא, ווי דער קארעספאנ־דענט דערוויסט זיך פון ראיעלע קוואלן.

קלאנגען פארשפרייט וועגן אומרוען אין סאוו. רוסלאנד אפגעלייקנט

לאנדאן, פעב. 11.— קיין שום באשטע־טיקונג איז ניט אנגעקומען אהער אדער קיין בערלין וועגן די קלאנגען פארשפרייט אין די פינאנציעלע הייזער דא, אז אומרו־ען זיינען אויסגעבראכן אין סאוועטן פאר־באנד. די ידיעות וועגן די אומרוען האבן זיך פארשפרייט נעכטן ביינטאג, צוזאמען מיט דער מעלדונג, אז די רעגירונג האט אנגענומען די שטרייננסטע מיטלען זיי אונטערצודריקן.

מאסקווע, פעב. 11. — קיין זאך האט מען דא ניט געהערט לעצטן אוונט וועגן וועלכע ס'איז אומרוען אין סאוועטן פאר־באנד, קלאנגען וועגן וועלכע זיינען נעכטן פארשפרייט געווארן אין אויסלאנד, פאר־אורזאכנדיק העכערונגען אין ווייץ פרייזן אין שיקאגא און אין ווינניפעג.

ווייץ פאר עקספארט אין פיר ניט־אייראפייאישע לענדער איז מיט 100 מיליאן בושל מער ווי לעצטן יאר

וואשינגטאן, פעב. 11. — די פאראיי־ניקטע שטאטן, קאנאדע, ארגענטינע און אויסטראליע האבן צוזאמען געהאט 100 מיליאן בושל מער ווייץ פאר עקספארט דעם 1טן יאנואר, דאס יאר, ווי מיט א יאר צוריק, לויט אן אפשאצונג פון דעם דע־פארטמענט פון אגריקולטור. פון די פיר לענדער האבן אבער די פאראייניקטע שטאטן גע־האט בלויז א סורפלוס פון 231 מיליאן בושל, מיט 96 מיליאן בושל ווייניקער ווי לעצטן יאר, — וואס מיינט, אז די אנ־דערע דריי לענדער האבן געהאט א גרע־סערן עקספארט סורפלוס ווי לעצטן יאר אויף קארגע 200 מיליאן בושל.

דער באריכט שאצט אויך אפ א גרע־סערן ווייץ סורפלוס פאר דעם דונאי בא־סיין אין אייראפע, און זעט אויך די מעג־לאכקייט פון ווייטערדיקע עקספארטן פון סאוועט רוסלאנד.

דער באריכט גלויבט, אז די ביליקע ווייץ פרייזן דארפן דערמוטיקן דעם אי־נערלאכן געברויך און אזוי פארקלענערן דעם איבערפלוס.

דער דעפארטמענט באריכטעט אויך, אז דערווייל זיינען נאך ניטא קיין אנדייטונ־גען אז די שטחים פארזייט אונטער ווייץ זאלן באדייטנד פארקלענערט ווערן פאר דעם לויפנדיקן יאר. עס ווערט אויך בא־ריכטעט, אז די וועטער באדינגונגען אין די שטאטן זיינען דערווייל געווען גינסטיק פאר ווייטערדיקע תבואות. כאטש דער מאנגל אין שניי שטעלט זיי נאך אויס צו געפארן.

—(::)—

היינט א. ד. גארדאן אוונט

אין צוזאמענהאנג מיטן א. ד. גארדאנס עלפטן יארצייט (כ"ד שבט) — אראנ־זשירט דער הנוער העובד העובד אין זיין אייגענעם לאקאל היינט, 8.30 אוונט פונקט, א "א. ד. גארדאן אוונט" — וואו אן אפהאנדלונג וועגן דעם לעבן און שאפן פון דעם שאפער פון דער רע־ליגיע פון ארבעט" וועט געגעבן ווערן. אלע זיינען איינגעלאדן.

געזעץ וועגן נייע וואל רעגולאציעס פארגעלייגט פאר לעגיסלאטור

א ביל וואס שלאגט פאר נייע וואל רעגו־לאציעס, וואס זאלן אריין אין קראפט אין די קומענדיקע פראווינציעלע וואלן, איז נעכטן דערקלערט געווארן אין דער לעגיס־לאטור פון אטארני דזשענעראל מעדזשאר, וועלכער האט אויסגעדריקט זיין גלויבן, אז אלע גרופעס אין הויז וועלן גוטהייסן דעם ביל.

דער נייער ביל זוכט צו פאראיינפאכן און פארלייכטערן דעם סיסטעם פון רע־גיסטראציע פון וויילער׳ נאמינאציעס און א. וו. "ווען דער ביל וועט אריין אין קראפט", האט מר. מעדזשאר געזאגט, "וועט ניט זיין קיין אורזאך, פארוואס א בירגער באדעכטיקט צו שטימען זאל ניט קאנען אויסנוצן זיין וואל רעכט".

דער נייער געזעץ פארזארגט, צווישן אנדערש, אז די וואס האבן צוליב וועלכער ס'איז אורזאך ניט פאררעגירסטרירט זיך אויף די וואל־ליסטן, אדער אזעלכע וואס האבן דערוואורבן שטים־רעכט נאך דער רעגיסטראציע, זאלן קאנען אין דעם טאג פון די וואלן מאכן די געהעריקע דע־קלאראציעס און קריגן דאס רעכט צו שטימען.

די פראצעדורע פון רעגיסטראציע ווערט אויך געענדערט. אנשטאט דעם אז די בירגער זאלן דארפן גיין רעגיסטרירן זיך, וועלן ספעציעלע "קענוועסערס" ארומגיין פון הויז צו הויז צו רעגיסטרירן. אין די קלענערע באצירקן וועט דער "רעטוירנינג אפיסער" קאנען אריינטראגן אין די ליסטן אלע נעמען פון די בירגער וועלכע ער איז איבערציינגט, אז זיי האבן שטים־רעכט.

—(::)—

לארד בעסבארא וועט ארויס־פארן קיין קאנאדע ביים סוף מארט

לאנדאן, פעב. 11. — לארד בעסבא־רא, דער ניי־באשטימטער גאווערנאר דזשענעראל פון קאנאדע, איז דערוואר־טעט צו פארלאזן ענגלאנד אויפ'ן וועג קיין קאנאדע ביים סוף פון חודש מארט.

וואודסווארט וועגן קא־נאדע און אנטוואפענונג

אונטער אויפזיכט פון דער "אינטער־נאציאנאלער פרויען ליגע פאר פרידן און פרייהייט", וועט דעפוטאט דזש. ס. וואודסווארט איבעראכטאג דאנערשטאג, פעב. 19טן, 8 אוונט, אדרעסירן א מאסן־פארזאמלונג אין טעאטער "איי", אוני־ווערסיטעט געביידע, בראדוויי. די טעמע וועט זיין: "אנטוואפענונג, — וואס קאן קאנאדע טאן?"

מר. וואודסווארט וועט באזונדערס בא־רירן די פראבלעמען וואס וואקסן דא ארויס אין קאנאדע מיט דער צוזאמענמי־שונג פון פארשיידענע נאציאנאלע גרו־פעס, און זי דארף דערפאר זיין פון בא־זונדער אינטערעס פאר די אידישע צוהע־רער.

אלע זיינען איינגעלאדן צו דער לעק־ציע.

הענדערסאן פאדערט צו קעמפן קעגן דער געפאר פון א מלחמה

לאנדאן, פעב. 10. — ריידנדיק ביי א גרויסער אנטוואפענונגס דעמאנסטרא־ציע אין קווינס האל, האט האנ. ארטור הענדערסאן דערקלערט, אז עס איז זייער נויטיק, אז אנהייננער פון פרידן אין ענגלאנד ווי אויך אין אנדערע לענדער, זאלן אין פארלויף פון די קומענדיקע 12 מאנאטן מאבילעזירן די מיינונגען פון אלע מענשן פון דער וועלט און שאפן דעם גוטן ווילן פאר פרידן.

"עס איז נויטיק, אז איצט, פונקט א יאר פאר דער געפלאנטער קומענדיקער אנטוואפענונגס קאנפערענץ, זאל אזא פריי־דענס שטימונג געשאפן ווערן, — האט ער געזאגט, — און אויב די דאזיקע גר־רעגירונג ניט קאנטראלירן".

טע געלעגנהייט וועט ניט אויסגענוצט ווערן, וועט מעגלאך אזא צווייטע גוטע געלעגנהייט אפשר מער ניט קומען".

דער מיניסטער האט געזאגט, אז אויב עס וועט אויסברעכן א מלחמה, וועט עס זיין א פארניכטנדיקע פאר די פרידלא־כע באפעלקערונגען פון אלע לענדער. עס קאן זיין א שרעקלאכע מלחמה פון דער לופט וואס וועט פארשפרייטן טויטלא־כע גיפטן. "מיר האבן געלערנט", — האט ער געזאגט, אז עס איז ניט אין אונזערע הענט צו הומאניזירן די אנפי־רונג פון מאדערנע מלחמות. ברעכט נאר אויס א מלחמה קאן עס קיין מענש אדער

אגב - אורחא

פון מארק

מיט עמך ביי א קאנפערענץ

זיצנדיק ביי דער בשר־כשר קאנפערענץ מאנטאג אוונט, בין איך נעקומען צום בא־שלוס, אז בשר־כשר איז דעם ברייטן עולמ'ס געשעפט׳ און קיינער טאר זיך ניט מישן דערינען.

איר, — אויב איר זייט אן אינטעלי־גענט, א פירער, אן עסקן אדער א "באלע־באס אין שטאט", — איר קאנט קומען צום עולם און ריידן צו אים וועגן ציוניזם, וועגן סאציאליזם, וועגן הויכע און נאך העכערע זאכן און וועגן "אינטעליגענטע" ענינים, וויפל איר ווילט.

דער עולם וועט אייך אויפמערקזאם אויסהערן, וועט אייך פאטשן "בראווא", וועט אייך שיינקען א פאר דאלאר אויב איר פארלאנגט עס, און ער וועט אייך אפילו אפילו באוואונדערן פאר אייער חכמה און אייער כח־הדבור.

אבער קומט ניט, למען־השם, צו ריידן צום ברייטן עולם וועגן בשר־כשר: דארט וועט זיך דער עולם אן אייך נוקם זיין פאר די געפילן פון מינדערווערטיקייט וואס ער האט געפילט בעת איר האט זיך באשעפ־טיקט מיט אן יענע הויכע און ווייטע ענ־ינים, וואס זיינען פאר אים אביסל ניט צוגענגלאך.

פאר'ן ציוניזם און ענלאכע אוי־ס ע ר ל א כ ע ענינים מוז ער אנקומען צו אייך, דעם קאפ־מענש און דעם דיפ־לאמאט. דארטן בויגט ער, ניט ווילנדיק, זיין קאפ פאר אייך.

אבער זיין בשר־כשר טשעפעט ניט. דאס איז א פשוט'ער, איינפאכער ענין, אין וועלכן ער אליין קאן זיך געזעלשאפטלאך אויסלעבן.

דא דארף ער ניט אייער דיפלאמאטיע און אייער פירערשאפט. ער קאן זיך אליין דערמיט ספראווען אויף זיין אייגענעם אופן.

**

און טאמער גייט עס ביי אים ניט ווי געשמירט, איז עס אויך אן סכנות.

האט איר, מיט אייער חכמה און דיפ־לאמאטיע, אויסגעמידן א ווייסן פאפיר, למשל? גייט עס ביי אייך אלעמאל אזוי גלאט? פארקריכט איר ניט אפט אין בלאטעס?

און אז איר פארקריכט אין א בלאטע זוכט איר אליין ווי ארויסצוקריכן. ווען איר לאזט דא "עמך" צו רו, וועט ער קריכן און קריכן אין בלאטע, ביז ער וועט דער־שמעקן דעם וועג ווי ארויסצופלאנטערן זיך.

בשר־כשר, האב איך זיך איבערציינגט, איז א צו פשוט'ער ענין׳ אז איר און איך, מיט אונזערע פארשפיצטע אינטעליגענ־טישע און דיפלאמאטיש־פארדרייטע קעפ זאלן עס קאנען פארשטיין.

און עס וועט זיין געזינטער פאר אונז אלעמען און פאר דער זאך נופא, אז מיר זאלן זיך דערינען ניט מישן און לאזן דעם ברייטן עולם אליין אויסקעמפן זיין קאמף און געפינען זיין וועג.

דאס איז געווען דער איינדרוק וואס איך האב ארויסגעטראגן פון דער בשר־כשר קאנפערענץ.

**

זאגט איר:

פע, אידן אידן זאלן זיך אזוי קאכן איר־בער אזא אומוויכטיקער פראגע, ווען עס זיינען דא אזעלכע וויכטיקע פראבלעמען אינ'ם אידישן לעבן!

האט איר דאך אט די אלע וויכטיקע פראבלעמען פארכאפט פאר זיך.

איר האט זיי אזוי פארטיפט מיט אייער חכמה און כלל־טוערי, אז דער מאסן־מענש וואגט ניט אנצורירן זיך אן זיי. דארטן דארף מען געלט און "דיפלאמא־טיע". און וואו זאל ער די דאזיקע זאכן נעמען, — אימעצער האט זיי פארלארן אין גאס?

דארטן בויגט ער זיך פאר אייך. ס'איז אייער ענין, און ער׳ ווי א פאסיווער צו־שויער אדער מיטהעלפער, וועט אייך שטיצן מיט אן אפלאדיסמענט, מיט א טרער און אפילו מיט א פאר דאלאר לויט זיינע כחות נאך.

אבער קיין דעות זאגן וועט ער אייך ניט בשר־כשר אבער איז א צוגענגלאכער פאר אים עסק. דא דארף מען ניט קיין געלט און קיין "דיפלאמאטיע". ס'איז כל ישראל יש להם חלק, — יעדער איד קאן עס נעמען אין די הענט.

וואס זשע פארגינט איר עס אים ניט?

**

דאס איז ניט דווקא בשר־כשר. דאס קאן זיין שלישי, עס קאן זיין, אין אן איינגערן קרייז, די פראגע׳ צי און די "סאסייטי" זאל דורכפירן א וועטשערע מיט געברא־טענע עוף, אדער מיט געבראטענע צונג.

יעדער מענש האט א געזעלשאפטלאכן דראנג, און יעדער איינער וויל אים אויס־לעבן.

האט איר א ברייט פעלד וואו אויסצו־לעבן אייער געזעלשאפטלאכן דראנג, איז אייך גוט, — כאטש זאל עס אייך און מיר צו קיין שאנד ניט זיין, אין אונזערע איי־גענע קרייזן פארשווענדן מיר אליין אפט אונזער ענערגיע אויף גאנץ מינדערווער־טיקע ענינים און אויף אויסטיילונגען פון כבודים צווישן זיך . . .

האט דער מאסן־מענש ניט אזא ברייטן פעלד. זיין וועלטל איז מער באגרעניצט, א דאנק די וואס פאראינטעליגענטעווען און מאכן מער קאמפליצירט די ברייטערע געזעלשאפטלאכע פראגעס.

כאפט ער זיך פאר בשר־כשר.

איז דאס ניט מיין עסק. איך פארגין עס אים פון טיפן הארצן. איך ווייס׳ אז ער האט אזויפיל מענשלאכן שכל־הישר, ווי איך, און ער נויטיקט זיך ניט אין מיין אפעקונסטווע.

איר ווילט פאראינטעליגענטעווען און מאכן קאמפליצירט אויך די פראגע?

וועט ער ניט דערלאזן, — וואס, מ'שטיינס געזאגט, איז פאר אים פאר־בליבן פון אייער כאפעריי . . .

א ווארט צו אנזערע קריטיקער

(אביסל פארשפעטיקט)
פון מ. אוסישקין

געווען איז דאס ארום סוף אוגוסט, **פאריקן זומער, ווען די טעג ווערן** שוין קירצער, די זון נידעריקער. און אנזאג אז באלד וועט דער גרויזאמער ווינטער מיט די שרעקלאכע קעלטן אנקומען, און אום צו באזינגען אט דעם אכזר, מוז מען זיך באנוצן מיט קינסטלאכער ווארימקייט, הייצן, הייצן און אויפהער. אט אין אזא צייט ווען מען ווייס ניט ווי צו פילן גוט ? גייט דאך שוין דער זומער אוועק שלעכטס ? איז עס דאך נאך פארט זומער, און אלע פעלדער זיינען נאך אנגעפילט מיט גאטס ברכה — ברויט, ברויט, לעבן און פרייד . . .

און דערצו האבן מיר נאך געהאט אזעלכע טייערע געסט פון ניו־יארק, איינע א מיס פאסטער צו אירער א שוועסטער, א פארמערקע אין אידנברידזש און נאך נאר א גרינע אין פארמעריי, געקומען פון א גרויסער שטאט און אויב ניט צו באזעצן זיך אין אידנברידזש, האט מען זיך פון שטאט ניט געוואלט ריירן. נאך געסט פון וויניפעג, צווישן וועלכע ס'איז געווען דער באקאנטער צו די לעזער פון "דאס אידישע ווארט" — א. לאפין.

אט אין דער צייט ווען ס'האט זיך געדאכט אז די געסט וועלן אונז קיינמאל ניט פארלאזן, און אויך דער זומער וועט זיך האלטן ווער ווייס ווי לאנג (ביז ווינטער), האבן מיר דערהערט אז די וויניפעגער געסט פארלאזן אונז, און טאקע באלד. פארלאזן דעם שטילן דארף און — צוריק אין דער רוישיקער שטאט.

געהערט אזא אולטימאטום, איז מען געווארן רירעוודיק. צו געבן עפעס אונזערע געסט א פאר געזונט מיט א באנקעט, מיט א צוזאמענקונפט און א. וו. נאר כמנהג הכרך ניו־יארק. אבער גיי, טו מאך, אז אלע זיינען אזוי "ביזי", מען שניידט די תבואה פון די פעלדער, און אין אזא צייט איז דער פארמער און די שנייד מאשינען מיט די פערד און טראקטארן אלע, אלע אויף די פעלדער. אלע און אלץ איז איין שטיק, מען קאן זיך ניט אפטיילן און אוועקגיין, און עס האט שוין נאר אויסגעקוקט אז זיי וועלן מוזן אוועקפארן אן א טאראראם.

דארף זיך מאכן אז די קליינע חברה האבן זיך דערוואוסט אז ס'איז ניטא ווער ס'זאל אויספילן אן אוונט פאר אונזערע געסט, און מען האט גענומען ליארעמען : סטייטש, מיר האבן געקאנט מאלאכ'ן — ווער ער איז ביי אונז געווען פאראיארן צופרידנשטעלן מיט אונזערע רעדעס, לידער און ד. ג. איז פארוואס זאלן מיר ניט קאנען צופרידנשטעלן אויך אנדערע ?

— אבער קינדערלאך, — זאג איך צו זיי, — די צייט איז אזוי קורץ אז איך ווייס ניט אויב איר וועט קאנען עטוואס צוזאמענשטעלן. ווייס איך וואס, מען וויל פון קיין זאך ניט וויסן. מיר האבן פאר מלאכ'ן אויך ניט מער צייט געהאט, — איז געווען דער ענטפער. און טיף אין הארצן האב איך דערפילט אן אינערלאכע פרייד : טייערע קינדערלאך, צו ווייסט און פארשטייט איר, אז פון אייערע זיסע מייכעלאך, וואס פאר א טענער איר זאלט ניט ארויסלאזן, און וואס פאר א ווערטער איר וועט ארויסזאגן איז ריין, זויבער, קלאר ווי קרישטאל, גינגאלד, און ס'איז א פרייד פאר יעדן פילנדן.. און אן ניט צו טראכטן פרעג איך זיי : — ווער פון אייך קאן פארטיק ווערן צו זונטאג. — אלע — איז געווען דער ענטפער.

— נו, און וואס קינדערלאך וועלן זיין אייערע טעמעס. און איינער, אן אכט יאריקער בלאנדער בחור'ל מיט קלוגע אויגן האט געענטפערט : — איך וועל ריידן פון קאאפעראציע. איך הער זיך אן גענוג פון מיינע עלטערע ברידער ווי זיי דיסקוטירן אלע טאג און איך וועל עס קאנען גוט איבערגעבן.

א צווייטער, א צען יאריקער בחור'ל, מיט פאר'חלומ'טע אויגן איז זייער סענטימענטאל. איך האב זיך גענוג אנגעהערט פון מיינע עלטערע ברידער ווי זיי ריידן פון דער גרויזאמקייט פון מלחמות און איך דיינק אז איך וועל דאס קאנען גוט ארויסברייינגען. נאך איינער, א דרייצן יאריקער בחור'ל וואס האט א גוטן זכרון, ער קאן ריידן פופצן מינוט אויסנווייניק און ניט דורכלאזן איין ווארט, פרעטענדירט צו וויסן פיל פון היגיענע.

א קליין מיידעלע וואס האט זייער ליב קעצעלאך, און איז פון דער נאטור א סאטיריקער, איז קלוג גענוג צו וויסן ווי אזוי א שטאך צו טאן וואו ס'פאסט זיך, האט אויך גענומען אן אנטייל. און איינע אן עלף יאריקע מיידעלע, איז קלוג און האט א גוטע אויסשפראכע, זי רעדט ארויס די ווערטער אזוי קלאר און ווי פערל שיטן זיי זיך פון איר מויל — האט גערעדט ווענן עסטעטיק.

און אן עלף יאריקער בחור'ל וואקסט געווים אויף פראפעסאר, שטענדיק פארטראכט, און א ליידנשאפטלאכער לייענער איז געווען פארזיצנדער פון דעם אוונט.

זונטאג אוונט, דער זאל איז געפאקט. די מערסטע יוגנט וואס ווייס ניט פון קיין מידקייט, מעג ער א נאכט ניט שלאפן. צו דער ארבעט אויפן פעלד וועט ער פונקט זיין אין צייט. און ווי ניט אים מיינט מען דאס. אויך די עלטערן פון די קינדער אנטיילנעמער, און די פעטערס און מומעס, און סתם קרובים — האבן אנגעפילט דעם זאל.

און ערשט ביינאכט, אין זאל גופא, האבן מיר זיך דערוואוסט אז אונזערע געסט וועמען אלע האבן געזוכט מיט די אויגן האבן זיך מקדים געווען און מיט א טאג פריער אוועקפארן.

די קינדער האבן זיך אפילו געפילט אומבאקוועם, זיי האבן זיך אויך געריכט אויף די געסט, אבער קינדער בלייבן קינדער — און פארלירן זיך קיינמאל ניט.

און ווען די קינדער האבן זיך באוויזן אויף דער בימע אין זייערע פיל קאלירטע פאנטאסטישע קליידער, ווייל די אלע זיינען געקומענע פון די פלאנעטן. און יעדער איינער האט געהאט דעם טיטול דאקטאר, זיינען אלע געווארן זייער נייגעריק און ס'איז געווארן שטיל. מען איז געווען אנגעשטריינגט וואס וועלן אט די קליינע יאטלאך וויזן פאר א קונצן.

דער פארזיצנדער, דר. הימל פליער, — אן עלף יאריקער בחור'ל האט גערעדט פון דער באדייטונג פון געסט פאר א פארווארפענעם ווינקל פונם ערד קוגל ווי אידנברידזש איז, און די פריינטשאפט פון אונז, אידנברידזשער צו אלע געסט וואס קומען צו אונז.

און ער האט מיט אן אפאראט באוויזן די שעדלאכקייט פון ניט ריינקייט, און איבערהויפט ווען מען נוצט צופיל די הוילע הענט.

און ער האט פארגעשטעלט די געסט וואס זיינען געקומען פון די פלאנעטן צו אונז ערדיאנער.

דעם ערשטן האט ער ארויסגערופן דר. פויגל באפער, דעם רודף שלום'ניק, און וואס שטעלט פאר די גרויזאמקייט פון דער מלחמה, קומט פון פלאנעט מארס, וועמען א פריינט זיינער האט אויך גענומען פאר א שפאציר (געקומען פון נעפטון און פארביי פליענדיק מארס) צו די ערדיאנער זיינען די מערקווירדיקייטן פון אונזער ציוויליזאציע, די פריינטשאפט פון איינעם צום צווייטן, די איידלקייט און די גוטסקייט פון דער גאנצער מענשהייט, און דאס סאמע מערקווירדיקסטע — די גלייכהייט (אלע גלייך, און טאלעראנץ, וועמעס רעדע ס'האט געדויערט 4 מינוט.

און אט דער רעדנער, ווען ער האט אנגעשטעלט זיין טעלעסקאפ זייענדיק א האלבן מיליאן מייל פון דער ערד, און ווען ער האט דערזען ווי מען קוילעט מען שטעכט, מען שיסט איינע די אנדערע האט ער געמיינט אז זיי האבן פארבלאנדזשעט. אדער מען איז משוגע געווארן.

און ווי זיי האבן שפעטער אויסגעפונען דעם אמת, און ווי מען האט זיי פארדעכטיקט אלס שפיאנען, ווייל זיי האבן ניט געוואוסט פון מלחמה און מען האט זיי געוואלט פארשמידן אין קייטן, אבער ביז מען האט זיי אנגעטאן די קייטן אויף די הענט זיינען זיי שוין געווען פינף טויזנט פוס הויך.

דער צווייטער רעדנער דר. זונען שפאלטער, אן אכט יאריקע מיידעלע האט גערעדט פון אימיגראציע וואס זי האט זיך אנגעהערט פון איר מאמען, ווי מען האט געמאטערט איר מומע וועמען מען האט ערגעץ אריין געלאזט ווייל זי איז אן ארימע — האט גערעדט 1½ מינוט.

דער דריטער רעדנער, דר. פייער וואסער קומט פון ווענוס, אן עלף יאריקע מיידעלע האט גערעדט פון עסטעטיק, וואס זי האט אליין ווענן דעם געלייענט. איר רעדע האט געדויערט פיר מינוט.

ווען זי האט גערעדט פון דער פרוי וועמען זי האט באגעגנט, כאטש אן ארימע, אבער די שיינקייט אין און ארום הויז, די בוימעלאך, די בלומען — אלץ אזוי שיין און מיט אזא געשמאק. די קינדערלאך זייער ארים אבער ריין — אין הויז איז ציכטיק און זויבער.

און דער קאנטראסט פון אירע שכנים וואס זיינען שטיין רייך, אבער א קללה האט זיך אויף זיי אויסגעגאסן. ווען דער מאן וויל פארן מיט דער געלער קאר וויל די פרוי פארן מיט דער שווארצער קאר. די פרוי איז שטענדיק "ביזי" מיט די מאדעס און צירונג און זי האט קיין צייט ניט צו דערציען אירע קינדער — און די קינדער, געווען טייערע קינדער, אבער אויסגעוואקסן זיינען זיי טרעמפס. אין הויז איז אזוי פיל גאלד, דימאנטן, זייד און פליוש, אבער אלעס אזוי אנגעהויבערט און אן א טאלק און אן א געשמאק און א. וו.

און אט די מיידעלע ווען זי האט גערעדט האבן אירע אויגעלאך אזוי געבלישטשעט מיט אזוי פיל געבעט, ממש א מחיה.

און פארענדיקט האט זי אומגעפער אזוי : אז דאס וואס ס'האט פאר דער מענשהייט געקאנט זיין א ברכה האט זיך נאר פארוואנדלט אין א קללה. און א זיפץ האט זיך איר ארויסגעריסן פון הארץ און שיר האבן טרערן זי ניט דערשטיקט. אבער ווען זי האט זיך דערמאנט אט אויף יענער פרוי ביי וועמען זי איז צופעליק פליענדיק אריינגעפארן צו גאסט איז איר גרינגער געווארן, און לאמיר, האט זי געזאגט, — אז אט די גוטע ווען וועלן זיין אין דער מערהייט וואס וועלן דערציען זייערע קינדערלאך אזוי ס'וועט נאך קומען א צייט און עס וועט אויסוואקסן א דור מענשן וואס וועט ברייינגען ליכט וואס וועט ברייינגען פרייד צו דער גאנצער מענשהייט — אמן.

דער פערטער רעדנער — דר. שטערן צייילער קומט פון סאטורן, האט גערעדט פון היגיענע, ער האט גערעדט ניין מינוט.

און אט דער דרייצן יאריקער בחור'ל האט זיך געקאכט, איבערהויפט ווען ער איז געווען אין מצרים, און ער האט דאן געהאנדלט מיט וואנצן פראשקעס, האט געזוכט א קווארטיר ערגעץ ביי א אידן, וואס היט אפ ריינקייט, אבער ווען ער האט זיך דערמאנט אויף די פסח'דיקע קניידלאך וואס ער גלייכט אזוי, האט ער זיך דערמאנט אז די אידן זיינען פון מצרים ארויס און ער האט זיך געמוזט אריינקלייבן צו וועמען ס'וועט זיך מאכן. אבער צרות האט ער דארט אריינגעכאפט אויפן פוד. ער האט זיך זיין הארץ אויסגעגעסן מיט דער באלעבאסטע. ער האט איר געוואלט אויפווייזן אז אין א קאפ צו טרינקען טיי איז דא ספעציעל געמאכט געווארן אן אויערל און מען דארף ניט אריין שטופן קיין צוויי פינגער אין קאפ.

אז מען באקט אויס ברויט דארף מען ניט צוזאמענרופן אלע שכנים אז זיי זאלן אריינשטופן זייערע פינגער צו זעען אויב דער ברויט איז געראטן.

און ווען מען דארף גיין עסן דארף מען ניט כאפן א שמועס ווייס איך פון וואס און בשעת מעשה האלטן א מעסער אין דער האנט און פידלען דורך די פינגער דעם מעסער אפילו ניט וויסנדיק וואס פאר א סם זי ליינט ארויף אויפן מעסער.

און א טעלער פלעגט זי פון ריינקייט וועגן אויסוואשן מיטן האנט. אדער אין בעסטן פאל א בלאז טאן מיטן מויל. און ווען זי קנעט ברויט אדער קלעפט ווארעניקעס, זאל זי ניט א כאפ טאן מיט דער הוילער האנט די הענטל פון דער טיר ווען זי דארף ארויסגיין נאך א ביסל וואסער, ווי ס'איז געווען דער פאל ווען ביי א שכן איז גע'פגר'ט א ציג, און ער האט זי אפגעשינדן, נאר אין מיטן שינדען איז ער געקומען בארגן א שארפן מעסער. און אט די הענטל פון דער טיר וואס ער האט געהאלטן אין זיין האנט האט געמעגט זיין אן אפגעוואשענע.

נאר פארטריבן האט אים פון דער קווארטיר האט אים א פאל ווען ער האט דורך א צופאל אריינגעשטעקט די נאז אין א פרעמדן טעפל און ער האט צופעליק דערזעען ווי זי, די באלעבאסטע, שיט זאלץ אין טעפל און מישט אויס און פארזוכט ווייטער מיט דער זעלבער לעפעל, און מישט עס אויס נאך אמאל. (אי ווי צרות ווען מען שטעקט דעם נאז אין פרעמדע טעפלאך).

דער פינפטער רעדנער, דר. וואלקן שמירער, אן אכט יאריקער בחור'ל, האט גערעדט פון קאאפעראציע — זיין רעדע האט געדויערט פיר מינוט.

ער האט אויפגעוויזן אז ווען איינער הויבט אויף 120 פונט קאנען זאלבע־צוויי אויפהויבן פיר מאל אזויפיל.

און איבערהויפט איז אים געלונגען אן עקספירעמענט וואס ער האט באוויזן מיט א בלעכענער קענדל. ער האט געהאט זעקס צוועקלאך, און מיט פיר צוועקלאך — איינציקע — האט ער ניט געקאנט עפענען דעם דעקל פון דער קען, אז ווען ער הויבט איין זייט לאזט זיך אראפ די צווייטע זייט. אבער ווען ער האט גענומען צוויי צוועקלאך מיט אמאל און דער דעקל איז ארויסגעשפרונגען, האבן זיינע אויגן אויפגעבליצט פון טריאומף, ער האט דערגרייכט זיין ציל, און פון פרייד האט ער אזש אונטערגעטאנצט.

און אט אזוי וואלט אלעם געגאנגען בשורה, די קינדערלאך האבן דערגרייכט צו זייער טריאומף. מען האט גערעדט צו דער זאך. קיינער איז ניט אוועק פון זיין טעמע וואס ער האט אנגעהויבן. אלע האבן גערעדט צום פונקט און ס'האט געדארפט זיין שלום ושלוה על כל ישראל.

איז ניין, האבן מיר דאך עפעס קריטיקער, און מען האט זיך גענומען צו די קינדער, פארוואס זיי האבן מיט זייערע רעדעס ניט אפגעווארט ביז זיי וועלן ווערן כאטש מיט דריי יאר עלטער, והא־ראיה, קיינער האט זיי ניט געוואלט הערן, און קיינער האט זיך אויף זיי ניט אומגעקוקט.

אין א פאר טעג ארום, איך באמערק עפעס זיינען די קינדער אומעטיק, עפעס ניט יענע פריילאכקייט ווי אלע מאל נאך זייער'ן א נצחון, און אין צוויי מינוט ארום האב איך זיך דערוואוסט, אז מען האט חרטה אויפן גאנצן עסק, און מען וויל שוין מער ניט טראכטן ווענן ארויסטרעטן נאך אמאל, מיט עפעס אן אונטערהאלטונג. נישטא צוליב וואס און צוליב וועמען. אז קיינער הערט אונז סייווי ניט. אגב זאגט מען זיי אז זיי זיינען צו יונג. די רעדעס וואלטן זיך גיכער געפאסט פאר זייערע זיידעס. און איך האב טאקע געהאט די ריכטיקע ארבעט ארויפצופירן זיי צוריק אויפן דרך, והא־ראיה, האב איך זיי אנגעוויזן אז גראדע מען האט זיי יא געהערט. אט די מרס. ווייספעלד האט נאר אנגעקוואלן, און מרס. גארדאן, ליווינטאן, ספרינגמאן און נאך א סך אנדערע האבן זיך צוגעהערט זייער גערן.

יא, איז ארויסגעטראטן דער אכט יאריקער בחור'ל, יא, איך האב טאקע געהערט ווי דער פעטער בערקע און דער פעטער אייזיק און נאך, איך וואלט זאגען אז די מרס. פרידמאן האט אלע ווײַלע געשריען ארדער, ארדער. איז דאך דאס א באוויז אז מען האט אונז יא געוואלט הערן. און אין צען מינוט ארום איז ביי די קינדער געווען ששון ושמחה. נאר די פנים'ער ניט צו דערקענען. פון פארכמורעטע, פארוואלקנטע פנים'ער איז געווארן בליץ ליכטיקע אויגעלאך, און שטראלנדע געזיכטער.

און זאגנדיק דעם אמת, איך האב זייער פיל געטראכט פון פריינט מ. בלאנשטיינס שרייבן, וואו מען קאן צווישן די שורות ארויסלייענען, ווי אזוי און מיט וואס פאר א כישוף מען קאן מאנכע עלטערן מאכן לייענען די ליטעראטור וואס מען שרייבט איצט פאר קינדער — וואס מען פרעגט ביי זיי, ווי אפילו אויף די שפאלטן פון "דאס אידישע ווארט" און זייערע ענטפערס, וואס וואלטן אט די קריטיקער געזאגט ווען זיי קוקן זיך צו אויף די ענטפערס (אין קינדער ווינקל פון "דאס אידישע ווארט") פון קינדער.

און ווען זיי וואלטן לייענען אלע קינדער זשורנאלן, בראשורן און א. וו. וואלטען זיי נאך זייער פסיכאלאגיע פשוט נשתומם געווארן.

און ווען מאנכע פון זיי קוקן זיך צו וואס מען האט געטאן מיט דריי הונדערט קינדער אין פראנקרייך און אין יאפאן, וועמען מען האט געוויזן בילדער פון דער מלחמה, אין עלטער פון זיבן ביז אכצן יאר. און וואס זיי האבן אויף דעם געענטפערט און ווי מען האט אויסגעפונען אז די קינדער פון זיבן ביז צוועלף יאר זיינען געווען אויפריכטיקער מיט זייערע ענטפערס, ווערנדי די עלטערע זיינען שוין געווען אונטערן איינפלוס פון זייערע לערער. און איבערהויפט ווי זיבעציק אכט פראצענט פון אונזער צוקונפטיקע פירער האבן פארדאמט מלחמה, אלס א בארבארישער ספעקטאקל.

יא, מיר האבן נויטיק געדארפט געפינען יענעם וועלט טייל וואו מען רעכנט קינדער פאר באוואוסטזיניקע מענשן, נאר יונג אין יארן.

און אגב לאמיר האפן, אז ס'וועט אויפשטיין א דור פון קריטיקער וואס וועלן זוכן ניט נאר חסרונות, נאר טאקע אויך מעלות — הלוואי !

אידנברידזש, סאסק.

בארימערס

א דייטש בארימט זיך פאר א אידן :

— עפעס א קלייניקייט ווי שטארק מיינע עלטער זיידעס זיינען געווען ! היינט געהערט פון די גרויסע, הויכע אלפן־ג[illegible]

איד : — יא, נו, איז וואס ?

דייטש (שטאלץ) : — דאס האבן מיינע עלטער זיידעס די בערג אויפגעשטעלט.

איד (טראכט א ווײַלע און זאגט) :— אויך איך שטאם פון גבורים. ווייסטו, אז איז ארץ־ישראל געפינט זיך א "טויטער ים" ?

דייטש : — יא, נו איז וואס ?

איד : — דאס האבן אים מיינע עלטער זיידעס אוועקגע'הרג'עט.

וועט שפילן אין "ריווערסייד דרייוו"

ראזע האלפערין

איינע פון די הויפט ראליסטן אין קאברינס פיעסע "ריווערסייד דרייוו" וואס וועט געשפילט ווערן אין קווינס טעאטער דעם 27טן און 28טן פעב. ראזע האלפערין שפילט די ראל פון מאדאם זשאפע. — א טיפישע יהודימשע אריסטאקראטישע פרוי, א רעוורענדס א טאכטער דערצויגן אויף א דייטש־יאהודימשן אמעריקאניש־ריווערסייד־דרייווישן שטייגער. זי ברענגט ארויס דעם רעזערווירטן מאניערישן טיפ אויף א וואונדערלאכן אופן. א נייער שטערן אויף דעם דראמאטישן פעלד אנטדעקט פון מיר אלס רעזשיסאר פון דער פיעסע. איר מעגט איר זעען אין דער סצענע. ווען זי לערנט מיך אלס איר גרינער שוועער, דעם אמת'ן רב שלמה יאפע, די ענגלישע שפראך און די ריווערסייד־דרייווישע אריסטאקראטישע מאניערן. איר וועט זיכער האבן א עונג רוח.

ב. שעפס.

(:־:)

וועגרעוויל, אלטא.

עס איז ווינשנסווערט צו באמערקן, אז די וועגרעווילער קהלה האט גליקלאכערווייז באקומען א זייער וויכטיקן מיטגליד אין דער פערזאן פון דר. אזולי, וועלכער גייט דא עפענען זיין אפיס אלס סורזשען און פיזישן. מיר האפן אז ער וועט דא זיין דערפאלגרייך אין זיין פאך, און אלס אן איבערגעגעבענער איד וועט ער ביישטייערן זיין חלק צום קרעדיט פון דער וועגרעווילער אידישער קהלה.

* * *

מיס בעל מילנער פון רעדזשיינע איז דא איצט צו גאסט ביי איר ברודער און שוועגערן מר. און מרס. ל. מילנער. אין כבוד פון גאסט זיינען דורכגעפירט געווארן פארוויילונגען אין הויז פון מרס. ל. מילנער, מרס. מ. שאה, מרס. י. שטאבסקי, מרס. א. קלימאוו, מרס. דר. האררין, מרס. סיגאל און מרס. א. ווינער.

* * *

מר. ר. שאה פון וויניפעג איז דא אויף א באזוך ביי זיין ברודער און שוועגערין מר. און מרס. מ. שאה.

י. שטאבסקי, סעק.

דזשועל
כשר שארטענינג

ווערט גענוצט פון א סך הויז ווירטנס ווייל עס איז ריין, געשמאק און מישט זיך אויס לייכט מיט מעל. דזשועל איז טעמ־לאז און גערוכלאז.

דזשועל שארטענינג איז א כשר'ע ריינע וועדזשעטייבל פעטקייט און איז

"ניט פליישיג – ניט מילכיג"

יעדער פעקל פון דעם כשר דזשועל שארטענינג האט דעם הכשר פון רבי י. י. כהנאוויטש, הויפט רב פאר מערב קאנאדע, און זיין אייגענער האנטשריפט, וואס גיט אייך די פארזיכערונג אז עס איז כשר.

Swift Canadian Co.
Limited

אן אפענער בריוו צו
די בירגער פון וויניפעג

נומער 2

קאנסאלידאציע — אינדוסטריעס מאדערנע טענדענץ

עדער איינער וועלכער איז פאראינטערעסירט אין דעם וואוקס און אין דער אנטוויקלונג פון וויניפעג מוז אויפ'ן זעלבן אופן זיין פאראינטערעסירט אין אונזער פארשלאג אפצוקויפן די שטאטישע הידרא־עלעקטריק סיסטעם פאר $30,000,000. דער האזיקער פארשלאג פירט צו דער קאנסאלידירונג פון די צוויי עלעקטרישע קראפט סיסטעמען וואס ווערן אנגעפירט אין שטאט. און מיר גלויבן אז אזא קאנסאלידאציע איז אן ענין פון דרינגנדיקער וויכטיקייט, אנבאטנדיק א לייזונג צו א סך פראבלעמען מיט וועלכע וויניפעג שטייט היינט פנים אל פנים

דורך אזא קאנסאלידאציע וועט די שטאט דערגרייכן דריי הויפט רעזולטאטן:

(1) א רעדוקציע פון איבער 80% אינ'ם נעטן חוב פון דער שטאט וואס דאס וועט אויך מיינען א באדייטנדיקע רעדוקציע אין שטייערן.

(2) דאס אפשאפונג פון קאסטבארע דופליקאציע פון קראפט באדינונגען און מער עקאנאמישע פארשפרייטונג פון קראפט.

(3) דערמוטיקונג פון אינוועסטמענט פון פריאטן קאפיטאל אין אינדוסטריע און דער אנפאנג פון א דערפארענער אגענטור וואס זאל טרייבן וויניפעגס אינדוסטריעלע אנטוויקלונג אויף ליניעס וועלכע האבן זיך ארויסגעוויזן צו זיין דערפאלגרייך אין אנדערע טיילן פון קאנאדע.

היינט־צו־טאג ווען וויניפעג פאדערט יעדן קאנסטרוקטיון עלעמענט, איז דער פארשלאג צו קאנסאלידירן די צוויי קראפט סיסטעמען א צייטמעסיקער. די איצטיקע טענדענץ פון אלע קלאסן פון אינדוסטריע איז צו קאנסאלידאציע און דאס אפשאפונג פון אומנויטיקע פארלוסטן און דופליקאציעס וואס זיינען פאלגן פון קאנקורענץ. די דאזיקע טענדענץ איז געווען אממייסטן באצייכנט אויף דעם געביט פון "פאבליק יוטיליטי". עס ווערט אפגעשאצט אז זינט 1917 האבן איבער 1,000 שטעט און שטעטלאך אויף דעם קאנטינענט גוטגעהייסן די פאראייניקונג פון זייערע קראפט־באדינענדיקע געזעלשאפטן. אין די מייסטע פאלן זיינען מוניציפאלע עלעקטרישע פלענטס איבערגענומען געווארן פון פריוואט־באזיצנדיקע פירמעס. דער רעזולטאט איז געווען אז צייט און געלט וואס איז פריער אויסגעגעבן געווארן אין קאנקורענץ אנשטריינגונגען זיינען אנגעווענדעט געווארן אויף אויפצובויען די טעריטאריע וואס זיי האבן באדינט, און א דאנק דעם האבן די געמיינדעס בענעפיטירט.

אונזער דערפארונג מיט פינאנסירן און פארוואלטן פאבליק יוטיליטי קאמפאניס אין קאנאדע, אין פארלויף פון די פארגאנגענע 20 יאר, פירט אונז צו דער באשטימטער מיינונג אז געמיינדעס פארצייכענען גרעסערן פראגרעס און געניסן פון גרעסערער פראספעריטעט ווען זייערע עלעקטריק יוטיליטי באדינונגען זיינען אונטער איין קאנטראל.

מיר גלויבן, אז די שטעלונג פון דער באפעלקערונג אין וויניפעג צו אונזער פארשלאג וועט באאיינפלוסט ווערן פון אזעלכע איבערלעגונגען וואס נעמען אין אנבאטראכט די צוקונפטיקע פראספעריטעט פון דער געמיינדע, — און דאס אונזער אנבאט וועט ריכטיק אויסגעטייטשט ווערן ווי אונזערער א וואונש צו ארויסהעלפן וויניפעג זי זאל איבערקומען דעם צושטאנד פון וועלכן זי באמיט זיך צו באפרייען.

NESBITT, THOMSON & COMPANY
LIMITED

PRESIDENT.

889

די אלטע נייע וועלט

"ריווער סייד דרייוו"

דראמע פון ל. קאברין

אין קווינס טעאטער

פרייטאג און שבת, פעברואר 27 און 28

געשפילט פון וויניפעגער דראמאטישע־קרעפטן אונטער דער רעזשי פון ב. שעפס

טיקעטס צו באקומען אין פיפלס בוק סטאר, אין נעשאנאל בוק סטאר און ביי די מיטגלידער פון מוטער פאראיין פון פרץ שול

Semet-Solvay
DOMESTIC
COKE

מער היץ
ווייניקער אש

שפארט אויף אייער
קאוק באהייצונג

אויב אייער דילער האט ניט קיין סעמעט סאלוועי דאמעסטיק קאוק
טעלעפאנירט 42411

JAMES MURPHY COAL CO. LTD.

איר קאנט פארן פאר
פון אירגענד וועלכן טייל פון נארט ענד ביז צום צענטער פון שטאט.
50c
מיט א
בליו בוירד טעקסי
טעלעפאנירט
24 511 און 24 521
הערי לייאז, מענעדזשער

1 טאג
געדיינקט אז מיר קאנען אייך געבן
באדינונג אויב איר פארלאנגט.
דריי קלינינג
אין אלע אייערע
אדער פארבן
37 266, PERTH DYE WORKS LTD. נ. פּ. פארמנאי, מענעדזשער

זינדיק בלוט

א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידישן לעבן אין אמעריקא

++++

פון א. ה.

(פארטזעצונג)

ער האט איר געזעען אין מאמענטן וואס זיינען אים געווען באקאנט פון זייערע באגעגענישן אמאל. אבער אלע מאל ווען זי איז געווען לעבן אים, איז פלוצלונג אויסגעוואקסן דער אלטער און ער האט זי אנגענומען ביי דער האנט און ער האט זי פון אים אוועקגעפירט . . . און סילוויא — זי האט געלאכט צום אלטן, האט אנגעלענט איר שיינעם קאפּ אויף זיין אקסל און בענדזשאמין האט זיך אויפגעכאפּט א צע'כעס'טער און אפּגעגאסענער מיט שווייס . . . און דערנאך איז ער שוין געלעגן שעה'ן לאנג און ער האט מער נישט געקאנט שלאפן.

קיידי איז כסדר ארומגעגאנגען א דערשלאגענע. איר האט כסדר געפייניקט דער געדאנק, אז מיט בענדזשאמינען קומט עפּעס פאר און זי ווייסט נישט וואס, ווארום זי האט בשום אופן נישט געקאנט פארשטיין: וואס אזוינס איז אים ? וואס איז ער אזוי פינסטער ? וואס איז ער אזוי בלאס און אזוי צעטראגן און די אויגן ברענען ביי אים ווי ביי א קראנקען ? אמת טאקע, אים איז שווער, בענדזשאמין — האט זי געטראכט וועגן אים מיט צערטלאכקייט — געוויס איז אים שווער, בענדזשאמין איז נישט ווי אלע איבעריקע יונגע מענער. ער איז נישט אזא פּראסטער יונג, ער זאל זיך נעמען צו א וואסער עס איז ארבעט, פּארט געוואוינט אין לוקסוס און אין רייכקייט. פּארט שטענדיק געווען געוואוינט צו זיין באלעבאס . . . ס'איז אים שווער צו גיין ארבעטן צו א פרעמדן. אבער פארוואס שווייגט ער ? וואס רעדט ער נישט צו איר ? עפּעס טראגט ער אין הארצן פארבאהאלטן פון איר.

מיט איר פרויען אינסטינקט האט זי געפילט אז עפּעס עסט אים, עפּעס אזוינס וואס איז ערגער פון ביזנעס. אבער וואס איז דאס אזוינס ? פארוואס באהאלט ער עס פון איר ? און דאס האט קיידי'ן נישט געלאזט רוען.

אזוי האט זיך עס געצויגן, שווערע און פּייניגנדיקע טעג און וואכן, ביז איינמאל בייטאג, ווען ער איז פארבייגעפארן דעם פאטערס הויז. ער האט געוואלט די הויז פארבייפארן און ער האט פלוצלונג דערהערט ווי מען האט אויסגערופן זיין נאמען:

— בענדזשאמין !

ער איז צעטומלט געווארן. ער האט זיך אפּגעשטעלט און דערזעען ווי ביטרים שטייט פאר אים. זי האט אים געקוקט גלייך אין פנים אריין, און דערזעענדיק ווי ער איז בלאס און אויסגעדארט — האט זי געפרעגט:

— בענדזשאמין . . . — וואס זשע מאכסטו ? שוין אזוי לאנג אז איך האב דיר נישט געזעען. א ברודער און נישט זעען.

אין ביטרים'ס אויגן זיינען געשטאנען טרערן, זי איז אויך געווען בלאס און די אויגן אירע זיינען געווען גרויסע און טרויעריק פאר'חלום'טע.

— וואו ביזטו ? וואס טוסטו ? וואס מאכט קיידי ? דאס קינד ? גאט מיין איינציקער . . . אן איינענער ברודער און נישט זעען זיך מיט אים פאר וואכן לאנג ? ס'איז דאך שרעקלאך.

— פארוואס זשע ביזטו ניט אריבערגעקומען ?

— וואוהין ? איך ווייס דען אדרעס אפילו ? וויפיל מאל איך האב שוין געוואלט אריבערגיין צו דיר. כאטש אפּרעדן זיך אביסל פון הארצן.

און פון אירע אויגן האט זיך א לויטערע קלארע טרער אראפּגעקייקלט.

בענדזשאמין איז געווען שטארק גערירט. ער האט געפילט ווי אויך ביי אים אין האלז זאמלען זיך טרערן, איצט האט ער געפילט, אז ער, ווי זיין שוועסטער זיינען ביידע עלנטע און פארלאזענע יתומים.

— ווי אזוי האב איך דיר געקאנט לאזען וויסן וואו איך געפין זיך ? איך בין דאך א פארטריבענער ! — האט בענדזשאמין ארויסגעשטאמלט.

— דו האסט דאך געקאנט לאזן וויסען דורך א פּאסטל קארד !

— ס'איז מיר גארנישט איינגעפאלען.

— דו האסט דאך געקאנט לאזן וויסן דורך אונזער טאנטע שיינדל.

— איך האב איר פיינט. זי איז א פאלשע. זי האלט דאך מיט אים.

ביטרים איז א ווײלע שטיל געבליבן. א טרויער איז געווען אויף איר פנים. בענדזשאמין האט אויך געשוויגן. זיי האבן זיך אנגעקוקט מיט טרויער און רחמנות איינער אויפן צווייטן. ביטרים האט אפּגעזיפצט און זי האט ווידער געפרעגט:

— און וואס מאכסטו ?

— וואס זאל איך מאכן ?

— דעם קאפּ האסטו זיך אויסגעהיילט ?

— אויסגעהיילט.

— טו אויס די היטל און לאמיר דיר גוט באטראכטן.

ער האט ארויסגעבראכט א קינדערשען צעפּיעסטעטן שמייכל. ער האט אויסגעטאן די היטל און ער האט אנגעבויגן זיין קאפּ צו ביטרים. ביטרים האט ארויפגעלייגט ביידע הענט אויף זיין קאפּ און זי האט צעגומען די געדיכטע שווארצע האר און זי האט באטראכט דאס ארט וואס מען האט אים פארנייט. דערווייל האבן אירע פינגער געגלעט זיינע האר און בענדזשאמינען האבן זיך געשטעלט טרערן אין די אויגן; שוין לאנג אז קיינער האט אים נישט קיין געגלעט געטאן.

— און וואס הערט זיך אין הויז ? — האט בענדזשאמין דערנאך א פרעג געטאן.

— פרעג בעסער נישט. וואס קאן זיך הערן ? — און ביטרים איז צוריק טרויעריק געווארן — נישטא וואס צו רעדן. א שיינער תכלית איז פון אונז געווארן — דו ביזט פארטריבן געווארן . . . סעם איז פארפאלן געווארן ווי אין וואסער אריין . . . און איך אליין . . .

זי האט די פראזע נישט פארענדיקט. אין האלז האט איר גענומען שטיקן.

— דו האסט גאר קיין ידיעה נישט פון סעמ'ען ? דו ווייסט גארנישט פון אים ? — האט ער געפרעגט.

ביטרים האט געשאקלט מיטן קאפּ אויף ניין.

— ער איז ביי מיר געווען אין שפּיטאל . . . ער האט מיר געזאגט, אז ער פארט אוועק . . . אז ער וועט שרייבן... האט ער דיר נישט געשריבן ?

— ניין.

ביטרים איז געבליבן שטיל. זי האט איצט אויף דאס ניי איבערגעלעבט דעם אומגליק וואס ס'איז געקומען אויף זייער הויז. זי האט זיך דערמאנט אז זי אליין דרייט זיך ארום אין שטוב ווי א פרעמדע, און אז דער יונגער גאלד איז אויך פארפאלן געווארן. נישט זי האט אים געזעען די לעצטע צייט, נישט זי האט פון אים געהערט.

— און דעם טאטן ? אים ארט עס גארנישט ? ער האט גארנישט אין זינען די קינדער ?

— און אז עס ארט אים יא איז וואס? וואס קאן ער טאן ? איבעריקנס, ווער ווייסט, אפשר ארט עס אים ניט.

— א? א יונג ווײבל האט זיך אים פארגלוסט ? ! וואס גייט אים אן די גאנצער וועלט ? בענדזשאמין האט פלוצלונג פארקריצט מיט די ציין, א ווילדער כעס האט זיך באוויזן אויף זיין פנים. די אויגן האבן זיך אים אנגעצונדן און ער האט ארויסגעברומט:

— ווארט . . . ס'וועט אים ניט פארשווינן ווערן ! עס וועט אים אזוי גלאט ניט אפּגיין . . .

ביטרים האט געקראגן צעשראקענע אויגן. זי האט דערזעען אויף בענדזשאמינס פנים אזא האס, אזא ביטערע שנאה, אזא ווילדן כעס, וואס זי האט נאך אין אים אזעלכעס נישט געזעען.

און דא איז עפּעס געשען.

בענדזשאמין האט זיך פלוצלונג אומגעקוקט צו די פענסטער פון דער הויז און זיינע אויגן זיינען מיט אמאל גרעסער געווארן: אין פענסטער איז געשטאנען סילוויא. זי איז געשטאנען ווי פארשטיינערט, דאס פנים איז איר געווען בלייך און קלאר און די גרויסע ברוינע אויגן אירע האבן געקוקט מיט אזוי פיל טרויער און געבעט, אז בענדזשאמינ'ען איז אין איין מינוט פינסטער געווארן אין די אויגן . . . ער האט צענויפגעפרעסט די ליפּן און ער האט מיטאמאל דערפילט אז עפּעס קומט פאר. א געשריי רייסט זיך פון זיין ברוסט, רייסט זיך מיט אזא כוח, אז אים ווערט ענג אין האלז נאר דער געשריי בלייבט אין האלז און קאן זיך נישט ארויסרייסען.

איין מינוט האבן זיך זייערע אויגן איינגעגעסן איינע אין די אנדערע. ווי די בליקן וואלטן זיך צוזאמענגעגאסן. איין מינוט האט עס געדויערט און ער האט דערפילט אזא געטריישאפט, איבערגעבנהייט און ליבע אין אירע אויגן, אז ער האט קיין כוח נישט געהאט די מינוט איבערצולעבן. אים האט זיך געדאכט: אט, אט, און ער וועט אויסגיין פון גרויס גליק . . . איין מינוט האט עס געדויערט און באלד איז סילוויא אוועק פון פענסטער.

בענדזשאמין האט אויף א ווײלע צוגעמאכט די אויגן און זיין פנים איז געווארן בלאס און עפּעס לײנגלאכער. דער אטעם האט זיך איבערגעהאקט. ער האט נישט געקאנט אטעמען.

— וואס איז מיט דיר בענדזשאמין ? וואס איז ? — האט זיך ביטרים דערשראקן. די ערשטע ווײלע האט ער נישט געקאנט ענטפערן. ער האט נאר געעפנט די אויגן און ער האט אויף איר געקוקט ווי מען קוקט אויף א פרעמדער, ווי ער וואלט איר נישט דערקאנט.

— רעד א ווארט ! וואס איז מיט דיר, בענדזשאמין ! דו ביזט דאך אזוי בלאס . . .

— גארנישט . . . מיר איז גארנישט . . . — האט ער ארויסגעשטאמעלט — דער קאפּ האט זיך מיר פלוצלונג פארדרייט . . . פון אויפרעגונג...
ס'איז גארנישט . . .

— ס'איז דיר נישט גוט ?

— ניין . . . אביסל נאר . . . ס'איז שוין גארנישט . . .

— אט וועל איך ארײנלויפן נאך א ביסל וואסער . . .

ער האט איר אנגעכאפּט ביי דער האנט:

— מען דארף נישט ביטרים . . . מען דארף נישט . . . ס'איז שוין אריבער . . . ס'איז גארנישט . . .

— א מענש זאל זיך אזוי אויפרעגן ? דו דארפסט דאך שוין זיין צוגעוואוינט צו די צרות . . .

— איך קאן נישט . . . איך קאן זיך נישט צוגעוואוינען צו די צרות — האט ער אפּגעזיפצט. ביטרים איז געווען צעטומלט. בענדזשאמין איז אלץ אזוי געזעסן פארשטיינערט און ער האט אלץ געקוקט צו די פענסטער. ער האט געווארט און געהאפט אז ער וועט זי נאך אמאל דערזעען, זיין גאנץ ליב, דאס גאנצע בלוט זיינס האט געגארט זי צו זעען. ער האט געקוקט צום פענסטער אזוי אנגעשטריינגט און מיט אלע כחות, און ער האט נישט געזעען ווי ביטרים שטייט שטארק פארוואונדערט און איבערראשט.

און פלוצלונג — ווי א זון וואלט מיט אמאל אויפגעשיינט. סילוויא האט זיך דארט ווידער דערנענטערט צום פענסטער. זי האט מיט דער האנט פארזיכטיק אוועקגענומען דעם פארהאנג און זייערע אויגן האבן זיך ווידער אנגעטראפן. זי האט אויסגעזעען צו זיין דערשראקן און א שטילער אבער טיפער צער האט ארויסגעקוקט פון אירע אויגן. זי האט באוועגט מיט די ליפּן, ווי זי וואלט געפילט טרערן אין איר האלז . . . בענדזשאמין האט געפילט, אז ער וויל אויסשרייען איר נאמען. נאר ער האט פארביסן די ליפּן און ער האט זיך אפּגעהאלטען פון צו טאן עס. זייערע אויגן האבן זיך ווידער איינע אין די אנדערע איינגעגעסן, א פאר סעקונדען נאר האט עס געדויערט. זי האט זיך דארט גלייך אפּגעדוקט פון פענסטער, נאר בענדזשאמין איז אלץ אזוי געזעסן ווי פארשטיינערט און ער האט אלץ געקוקט אין אירע אויגען אריין. אירע אויגן האבן פאר אים גוואלדיק געגלאנצט, כאטש זי איז שוין ביים פענסטער נישט געווען, און אז ביטרים האט אויך אויסגעדרייט איר קאפּ און זי האט געקוקט צום פענסטער — האט זי שוין קיינעם דארט נישט געזעען.

בענדזשאמין האט נישט געקאנט אפּרייסן זיין בליק פון פענסטער, און ער האט געפילט ווי זיין הארץ שטייט, און קלאפּט נישט.

— וואס קוקסטו אזוי, בענדזשאמין ? וואס זיצסטו אזוי ?

— א ? . . . גארנישט . . .

— וואס זעסטו אין פענסטער ? . . .

— וואס איך זע ? . . . הא ? . . . איך זע דאס הויז פון וואנען מען האט מיך ווי א הונט פארטריבן . . .

ער האט מיט גוואלד און מיט אנשטריינגונגען אפּגעריסן זיינע אויגן פון דעם פענסטער. ער האט אליין נישט געוואוסט וואס ער טוט, ער האט מיט איין האנט גענומען גלעטן ביטריסעס קאפּ און ער האט געשעפּטשעט:

— אזוי . . . אזוי . . . יא . . .

און ער האט נאר געזעען סילוויאס אויגן

— מילא . . . — האט ביטרים אים געוואלט טרייסטן — מען דארף זיך נישט אזוי שטארק אויפרעגן . . . ס'איז דאך שוין פארפאלן . . . איך רעכן, ער וועט זיך נאך איבערבעטן . . . ער וועט דיך צוריקרופן . . .

— אזוי . . . צוריקרופן . . .

— גיב מיר דיין אדרעס.

(ווייטערעס — קומט)

א שנעלער מיטל צו ענדיקן די שמערצן פון דער בייבי

"ווי אנדערע יונגע מוטערס, האב איך זיך געזארגט יעדן מאל ווען די בייבי האט געוויינט", האט געזאגט א פרוי פון סיראקיוז, נ. י. "עטלאכע מאל ווען דאס קינד איז געווען פארשטאפּט און אומרואיק, האב איך פּרובירט קאסטאר אויל, זי האט עס אבער ניט געקאנט פארנעמען. אונזער דאקטאר האט מיר געזאגט צו פּרוואוון פלעטשער'ס קאסטאריא ווייל עס איז אומשעדלאך און בייבים גלייכן דאס. דאס האט געמאכט א סוף צו מיינע זארגן און זינט דאמאלסט האב איך עס גענוצט פאר אלע מיינע קינדער". קאסטאריא פארפעלט קיינמאל ניט צו שטעלן צופרידן מוטערס צוליב דעם שנעלן סוף וואס עס מאכט צו קראנקהייטן פון בייבים און קינדער, אזעלכע ווי, קאליק, פארשטאפּונג פארקילונגען און א. וו. דאס איז די אורזאך פארוואס עס פארקויפט זיך אזוי פיל און איר פאפולאריטעט. ווי אלע גוטע זאכען ווערט עס נאכגעמאכט, אבער ריכטיקע קאסטאריא — דער פון ריינע־גרינציינג פראדוקט — טראגט שטענדיק די פלעטשער אונטערשריפט.

מעלדונג צו עדמאנטאנער אידן

חנה טשיזיק, דעלעגאטן פון אונזערע שוועסטער חלוצות אין ארץ־ישראל, קומט צו אונז, זונטאג דעם 8טן מארטש, וואו זי וועט אפּגעבן א לעבעדיקן גרוס פון ארבעטנדיקן און בויענדיקן ארץ־ישראל. קיינער טאר נישט דורכלאזן די אויסערגעוויינלאכע געלעגנהייט. איינצלהייטן אין די ווייטערדיקע ידיעות.

עדמאנטאנער פרויען פיאנערן קלוב.

עדמאנטאן

עדמאנטאנער נאטיצן

מרס. א. קריסטאל און מיס סימא טאראדאש האבן זיך צוריקגעקערט פון א רייזע אין טאראנטא וואו זיי זיינען געווען די געסט פון מר. און מרס. מ. קריסטאל.

* * *

מר. און מרס. ד. קאהען אנאנסירן די פארלאבונג פון זייער עלטערער טאכטער דזשעסי צו מר. מייק גרין, פון פאנאקא, אלטא.

* * *

מר. דייוו דאנער, פון סאסקאטון איז דא אין שטאט וועגן געשעפט אנגעלעגנהייטן. ער איז דער גאסט פון מר. און מרס. דזש. באלצאן.

* * *

מר. און מרס. י. פרידמאן האבן זיך צוריקגעקערט פון זייער האניק־חודש רייזע. זייער חתונה איז פארגעקומען אין ניו־יארק. זיי זיינען די געסט פון מר. און מרס. ה. פרידמאן.

* * *

מיס ען בערנשטיין האט געגעבן א ברידזש פארטי פאר איר פריינט. דער אוונט איז פארבראכט געווארן אין "גיימס" און טענץ.

* * *

מיס סידי סיימאן פון קאלגארי איז דא צו גאסט ביי מיס ען סלוטסקער.

* * *

מר. און מרס. מאקאראוויטש, פון ליפּטאן, סאסק., אנאנסירן די פארלאבונג פון זייער טאכטער ען, צו מר. סעם ווינאגראדסקי, פון עדמאנטאן.

* * *

די איקאר ארגאניזאציע האט געפייערט איר פינפטן יובילייט אין ארב. רינג זאל. פאלגנדע האבן געהאלטן רעדעס: מר. א. ווייז, מר. י. לעווין און מר. סימאוויטש, פון ראונד היל. אייניקע קורצע סקעטשעס זיינען געגעבן געווארן פון דר. און מרס. זיווין, און מר. ב. לאסאווסקי. $62.50 האט דער אוונט אריינגעבראכט. דאס געלט גייט פאר דער אידישער קאלאניזאציע אין סאוועטן פארבאנד.

* * *

דער קאונסיל פון אידישע פרויען האט דורכגעפירט אן איינאקטער און טאנץ לעצטן זונטאג אין תלמוד תורה זאל. דער אוונט איז דורכגעפירט געווארן מיט אן אלטמאדישן ארקעסטער צוזאמענגעשטעלט פון קיך כלים, דיריגירט פון מר. עד. קרעמער. פאלגנדע האבן זיך באטייליקט אין דעם "ארקעסטער". דזשא מילער, מרס. ה. פראם, מרס. מ. בראדי, מרס. ע. קרעמער, מרס. ל. פאדערסקי, מרס. ב. פראסטערמאן, מרס. ל. נאזיק, מרס. י. קליין, מרס. ע. ווערשאף און מרס. פ. שווארץ האט אקאמפאנירט אויף דער פיאנא. די מיטגלידער פונם ארקעסטער האבן געזונגען און געטאנצט.

מיס עטל דאן האט געזונגען אקאמפאנירט פון מרס. שווארץ.

אין דעם איינאקטער האבן זיך באטייליקט מרס. טעד. קריסטאל, מרס. ב. ווינבערג און מרס קליין. נאכדעם איז פארגעקומען א טאנץ ביז שפעט אין דער נאכט.

* * *

מיס טעראל ספאנאר האט געגעבן א פארטי אין איר היים פאר אירע פריינט. דער אוונט איז פארבראכט געווארן אין טענץ און שפּילערייען.

יהודית.

—(::)—

נייעס פון עדמאנטאנער איקאר

א שיינעם אוונט האט דורכגעפירט דער עדמאנטאנער איקאר קאמיטעט צו דער פייערונג פון 5יאריקן איקאר יובילייאום — יאנוואר 24טן. סעקרעטאר י. לעווין איז געוועזן פארזיצער פון אוונט, און ער האט דערעפנט די פארזאמלונג מיט א באריכט פון איקאר טעטיקייט פאר די לעצטע 5 יאר.

פארן לעצטן יאר אליין האט מען ארייבערגעשיקט $647. ער האט באדאנקט דעם עולם פאר דער ברייטהארציקייט.

זייער געלונגען האט מר. א. ווייז פארגעלייענט א פאעמע מיטן נאמען בירא־בידזשאן. ער האט עס געלייענט מיט פיל פאטאס און דער עולם האט אים שטארק אפּלאדירט.

נאכדעם איז געשפּילט געווארן אן איינאקטער־קאמעדיע "ניט געלונגען" פון דר. לעווויט, מיט דער באטייליקונג פון דר. און מרס. סעם זיווין און ב. לאסאווסקי. די קאמעדיע איז זייער געלונגען דורכגעפירט געווארן. דער עולם האט הארציק געלאכט.

א דאנק דעם ליידים פּראגרעסיוו קלוב זיינען די טישן געווען סערווירט מכל טוב און דער עולם האט זיך פיין אונטערהאלטן.

א לעבעדיקן אנטייל האט גענומען ראונד היל אין די פערזאנען און פריינט פון מר. און מרס. סימאוויטש, מר. סימקין און מר. און מרס. מעכאנסקי.

מיט באגריסונגען און רעדעס זיינען אויפגעטראטן פריינט סימאוויטש, לאסאווסקי, א ווייז, ה. הילער און אנדערע.

דער עולם האט פארבראכט ביז געזאנג, און מיט גרויס צופרידנקייט איז מען זיך שפעט אין אוונט צעגאנגען.

דער אוונט האט אריינגעבראכט $62.50.

א אנוועזנדער.

עדמאנטאנער אידן אויפמערקזאם!

זונטאג דעם 8טן מארט

ווערט איינגעארדנט א

גראנדיעזער קבלת פנים פאר חברה חנה טשיזיק

דעלעגאטן פון די חלוצות אין ארץ־ישראל, דורך דעם עדמאנטאנער פרויען פיאנערן קלוב.

מיר בעטן אלע עדמאנטאנער ארגאניזאציעס און אויך פּריוואטע פערזאנען ניט צו מאכן קיינע פייערונגען דעם טאג.

עדמאנטאן

EDMONTON

אייער גוט באוואוסטע רוסישע מאסאזשיסטקע וועלכע האט שוין א סך ווייניגער מענשן געהאלפן צו באפרייען זיך פון די ווייטיקן פון רומאטיזם ווי אויך סיאטיגא און לאמבעגא, פון וועלכע זי האט דערהאלטן א סך דאנק בריוו פאר דער גוטער אטענשאן. — לאזט וויסן אז זי איז יעצט אויך גרייט אנצונעמען די ארבעט פון געבן טריטמענטס און אויך אטענדן צו קראנקע.

MRS. M. BARON
Ste. 8 Globe Apts. Phone 56 568

H. B. KLINE & CO.
זייגערמאכערס, דזשועלערס און אפּטישאנס
10069 JASPER AVENUE PH 24 350
(Next to Capitol Theatre)
EDMONTON, ALTA.

פיינסטע צוקער געבעקסן
מיר נעמען אן באשטעלונגען פאר לעקאך, חתונה געבעקסן, קייקס און א. וו. וואס מיר דערפילן שנעל, נוצנדיק די בעסטע מאטעריאלן. ביליקסטע פרייזן.
FRENCH PASTRY SHOP
10277 — 95טע סטריט
אפּטיילונג: 9548 — 111טע עוועניו

WALKINSHAW
OFFICE EQUIPMENT COMPANY
Limited
לעגאלע און קאמערציעלע סטיישאנערס
דעסקס, טשערס און פיילינג קעבינעטס
10060 McDougall Ave. Phone 23 855
(Opp. Macdonald Hotel)
EDMONTON, ALTA.

בעסערע שיך געמאכט אדער פארריכט פאר ווייניקער געלט
GOODYEAR
SHOE MANUFACTURING CO.
10161 100a St., Edmonton, Alta.

ווען אייער קאר דארף אטענשאן
ברייננט עס צו אונז. בעסטע צופרידנהייט
אויל, גאז, גריזינג, קאר וואשינג
טייער ריפּערס, בעטערי טשארדזשינג
און א. וו.
CLEATOR'S GARAGE
W. V. E. Cleator, Prop.
Phone 22293
10034-103rd Ave. Edmonton, Alta.

JACKSON BROS.
Jewelers, Diamond Merchants
מיר מאכן א ספּעציאליטעט פון די ריפּערס פון זייגערס און דזשועלרי. ספּעציעלע אויפמערקזאמקייט צו מעיל אָרדערס.
9962 JASPER AVE., EDMONTON

Edmonton Furniture Repairs
9612 JASPER AVE.
קעבינעט מייקערס, פוירניטשור פּאלישערס
פּיקטשור פריימינג און דעקארייטינג

W. H. JACKSON
פארטרעט די
ניו יארק לייף אינשורענס קאמפּאני.
פּערזענלאכע באדינונג
919 McLeod Bldg.
Phones:
Office 25 805; House 72 370

מיר זיינען די
איינציקע
אויסשליסלאכע
מאנופעקטשורערס
פון
מאנומענטן
אין עדמאנטאן
איידער איר באשליסט צו קויפן א מצבה פאר אייערע ליבע און טייערע, קומט און זעט אונז, עס וועט זיך אייך באצאלן.
ALBERTA GRANITE MARBLE & STONE
10702-101st St. Phone 24 058
EDMONTON

לאמבער און מילארבעט
פּלייט גלאז
סטאר פיקסטשורס
צו
נידעריקסטע פרייזן
W. H. Clark & Co. Ltd.
109 ST. EDMONTON

Phone 28 338
GREY LINE
TAXI
באדינונג — קאמפּארט — העפלאכקייט

21 660 PHONES 21 772
PETE'S TAXI
פרעגט פאר אונזער סטירנס־נייט
באהייצטער סעדאן
Pete Standell

E. S. AGNEW
דראגיסט און סטיישאנער
9546 Jasper Ave. Phone 22 432
EDMONTON, ALTA.

PHOTOS

אין יעדער פּאטא
איז אפּגעשפּיגלט
דער צויבער און
פּערזענלאכקייט
פון
דער פּערזאן
Phone 25 444
פאר אן אפּאינטמענט
McDERMID STUDIOS LTD.
10133 - 101st St. Edmonton, Alta.

טעלעפאן 22 111
JACK HAYS LTD.
TAXICABS
באהייצטע פּעקארד סעדאנס
קארס אליין צו טרייבן
10056-101st STREET
EDMONTON :: CANADA

EDMONTON RUBBER STAMP CO.
Limited
מאנופעקטשורערס פון
ראבער סטעמפּס און קארפּארײשאן סילס
10037-101A AVE.
PHONE 26 927 EDMONTON

Mrs. JAMES JONES
האלסייל און ריטייל
קוואליטי פיש פון לייקס און ים
מיר דעליווערן
CITY FISH MARKET
Phone 22 531 Edmonton

היט'ס דראג סטאר
קאר. דזשאספּער עווע. און 97טע סט.
טעלעפאן 21 678
19 יאר דערפאלגרייכע דראג ביזנעס צו אייער באדינונג און אונזער ספּעציאליטעט איז פּרעסקריפּשאנס.
פרעגט אייער דאקטאר.
HEATH'S DRUG STORE
Cor. Jasper Ave. & 97th St.
Phone 1678 Edmonton, Alta.

טעלעפאן 22 565
פארגלייכט אונזערע פרייזן פאר גאראנטירטער ארבעט
International Dyers and Cleaners Ltd.
10666 97th Street, Edmonton, Alta.

סופּלייס — פיקסטשורס — לאמפּן
CAREY ELECTRIC
עלעקטרישע קאנטראקטארס
10048 109th Street Phone 22 772
EDMONTON, ALTA.

PRINCESS BEAUTY PARLORS
ספּעציאליסטן אין מארסעלס, וואטער ווייווינג, מאניקיורס און פנים'ער
Ste. 212 Mosher-Ryder Blk., Edmonton
Res. Ph 25590 Office Ph 27 502

אלצדינג צו בויען א היים
מיר הענדלען קוואליטי בילדינג מאטעריאלן
אונזער ציל איז צופרידן צושטעלן
J. C. BURGER LUMBER CO. LTD.
South Yard 8604-103 Street
West Yard 11004-124 St.

Zenith Cafe
די היים פון קוואליטעט
9851 Jasper Ave. Edmonton

Phone 26 446
GIMBY & COBURN LTD.
דזשענעראל ריפּעירס, גאז, אוילס און אקסעסארים
9654 106A AVE. EDMONTON

איר סייבט 50%
ווען איר שיקט אייער קלינינג צו די
דאלער קלינערס
11217 JASPER AVE.
PHONE 23 513

לעזער פון "דאס אידישע ווארט"
גלויבט איר אין קאאפּעראציע, דאן פּאטראניזירן דעם איינציקן דענטיסט וועלכער אדווערטייזט אין "דאס אידישע ווארט".
DR. J. W. MacQUEEN
דענטיסט
שטונדן פון 9 ביז 5.30
אווענט, שבתים און האלידייס ביי אפּאינטמענטס
10 פּראצענט דיסקאונט צו אלע סובסקרייבער פון "דאס אידישע ווארט".
Phones: 24 762; Res. 82 542
200 Moser-Ryder Blk.

DR. JOHN F. HARRIS
דער אלטער ראיעלער כיראפּראקטאר
108 Pantages Bldg. Ph 25 332
EDMONTON

דר. דזשאן ע. ווילקינסאן, דענטיסט
M.D.S., L.D.S.
Phone: Office 24 665; Res. 31 693
520 Tegler Bldg., Edmonton, Alta.

J. ERLANGER
Optometrist
303 TEGLER BLDG.
אויגן עקזאמענירט — גלעזער צוגעפּאסט
איבונגען צו קארעגירן די אויגן

DR. W. A. MORGAN
Dentist
דענטאל פּלייטס, "ברידזש ווארק"
איבערן פּאנטיידזשעס טעאטער
102 Brown Building, Edmonton, Alta.
Ph. 24 918—Res. 25 487

DR. J. C. SHARP
דאנטיסט
אפיס שטונדן, 9 ביז 5
אווענטן ביי אפּאינטמענטס
Office Ph 24718; House Ph 82246
Ste. 103 Pantages Theatre Bldg.
Cor. Jasper Ave. and 102nd St.
EDMONTON, ALTA.

E. AMYOT, M.D., C.M.
פיזישאן און כירורג
אקושאר — פרויען קראנקהייטן
Ph 25 335; 27 508 Res. 9918-108 St.
105 Brown Bldg., 10215 Jasper Ave.
(Over Pantages Theatre)
EDMONTON, ALTA.

Dr. A. BLAIS
כירורג
אפיס: 3טער פלאר בענק אף מאנטרעאל
טעלעפאן 24 689 רעז. 81 088
עדמאנטאן

MORRIS BAKER
לאו אפיס
510 TEGLER BLDG. PHONE 27 888

פוס באקוועמלאכקייט
איז אין א גרויסער מאס אפּהענגיק פון א גוטן שומייקער.
זעט
LAMB BROS.
מיר קומען און מיר דעליווערן
טעלעפאנירט 22 235
Cor. 5th and Jasper, Edmonton
10023-102nd Ave. Edmonton

F. J. DARIMONT
וויאלינִיסט און לערער. פּריוואטע לעסאנס
אויך קלאס לעסאנס פאר אנפאנגער
STUDIO: 121 ALBERTA BLOCK
PHONE 26 370

MY VALET CLEANERS
קעש און קערי פרייזן
75c — מענערשע סוטס, גערייניקט און געפּרעסט
40c — מענערשע סוטס, ספּאנדזשט און געפּרעסט
85c — ליידיס דרעסעס, פּליין, גערייניקט און געפּרעסט
9352 106 A AVE. EDMONTON
PHONES: 5547 - 1891 - 5256

גוטע פּרינטינג
צו דער ריכטיקער פרייז.
מיר ספּעציאליזירן זיך אין סייל פּאוסטערס
RELIABLE PRINTING CO. LTD.
9920-101 St Street Ph 24 078

צו יענע וועלכע באטראכטן דעם אויפזיכט פון דער הויט פאר וויכטיק, רעקאמענדירן מיר די פּארזיכטיקע אינספּעקציע פון ביוטי קרימס און טואלעט צוגרייטונגען פון
העלען רובינשטיין
ניו יארק
מיר האלטן א קאמפּליט סטאק פון די דאזיקע בארימטע ארטיקלען
Public Drug Company Limited
STORE NO. 1 Opposite JOHNSON WALKERS
EDMONTON
STORE NO. 2 Opposite RIALTO THEATRE

DAWSON COAL LTD.
אנטקעגן מאקדאנאלד האטעל McDougall Court

Telephone Mine 22244
Telephone Main Office 21780
ווען איר ארדערט קוילן, פּליז דערמאנט "דאס אידישע ווארט"

עדמאנטאן אויפמערקזאם עדמאנטאן
מר. י. באלצאן
איז דער קארעספּאנדענט פאר "דאס אידישע ווארט" אין אייער שטאט און אומגעגנט.
מיר בעטן אלע סעקרעטארן פון די עדמאנטאנער ארגאניזאציעס צו איבערגעבן די נייעסן און באריכטן פון זייערע ארגאניזאציעס צו מר. י. באלצאן.
טעלעפאנירט צו אים 24 209
פאר סובסקריפּשאן און אנדערע געשעפטס אנגעלעגנהייטן, ווענדעט זיך צו אונזער באפולמעכטיקטן פארטרעטער
מר. א. ווינאגראדסקי, 10 141—96טע סט., טעלעפאן 27 336

THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper in Western Canada.
דאס אידישע ווארט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year
Established 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

נאך דער קאנפערענץ

די לאנג דערווארטעטע קאנפערענץ, וואס האט געזאלט מאכן א סוף צו דער בשר־כשר מחלוקת, כדי זי זאל דערנאך קאנען אריבערגיין צו דער לייזונג פון אנדערע קהל'שע פראבלעמען, האט איר ציל, האבן מיר מורא, ניט דערגרייכט. מיר וואלטן געווען זייער צופרידן ווען מיר ציינגן זיך איבער אז מיר מאכן א טעות, אבער אונזער איינדרוק איז, אז די לאגע איז געבליבן ניט געענדערט.

מיר האבן ערב דער קאנפערענץ און נאך פריער געווארנט, אז שלום איז דא מעגלאך בלויז אויף איין אופן: אז עס זאל ניט זיין קיין זיגער און קיין באזיגטע. אנדערש איז דאך ניטא קיין כח און קיין אווטאריטעט, וואס זאל צוריקהאלטן דעם באזיגטן צו אנצוגיין מיט זיין אייגענער ארבעט.

מיר גלויבן, אז די די מייסטע דעלעגאטן זיינען טאקע געקומען צו דער קאנפערענץ מיט דעם נויטיקן געפיל פון אהריות און מיט דער אנטשלאסנהייט צו פארבויגן זייערע פערזענלאכע געפילן און מיינונגען אין די אינטערעסן פון שלום. אזעלכע זיינען געווען אפילו צווישן די פירער פון ביידע שטרייטנדיקע צדדים, וועלכע האבן באמת געוואלט מאכן א סוף צו דער מחלוקת.

אבער צווישן די דעלעגאטן זיינען געווען אויך אזעלכע, וואס האבן מיט זיך געבראכט פון דרויסן זייערע גליענדיקע ליידנשאפטן וואס האבן זיך צעפלאקערט פאר דער צייט פון דער מחלוקת. און זיי זיינען געווען אנטשלאסן "צו זיגן" אונטער אלע אומשטענדן.

וואלט די קאנפערענץ געווען געהעריק ארגאניזירט אין פאראויס, וואלט זי געהאט א פעסטגעשטעלטן סדר־היום, און וואלט זי געהאט א פארזיצער מיט דערפארונג און מיט א שטאקער האנט, וואס פארשטייט גענוי די אויפגאבן פון דער קאנפערענץ און איז אנטשלאסן זיי דורכצופירן, דאן וואלטן אט די עלעמענטן, פון איין צד אדער א צווייטן, פארלארן געגאנגען. זיי וואלטן אפשר אפילו צום ווארט ניט געקאנט קומען, אויב נאר די מערהייט האט באמת געוואלט שלום. וואס, ווי מיר גלויבן, איז געווען דער פאל.

אבער ליידער האבן די וואס האבן פאררופן די קאנפערענץ פארנאכלעסיקט די צוגרייטונג פון א סדר־היום, און אזוי האט די קאנפערענץ גלייך פון אנהויב אנגעהויבן בלאנדזשען. און די פארזיצער, מיט זייער בעסטן ווילן, האבן שוין ניט געקאנט קאנטראלירן די פארזאמלונג וואס איז אוועק אויף א שלעכטן וועג.

עס איז שווער גענוי צו באשטימען, ווער און וואס איז געווען שולדיק, וואס אנשטאט א פרידלאכער, האט גלייך פון אנהויב אנגעהויבן הערשן ביי דער קאנפערענץ א קריגערישע אטמאספערע. אבער ס'איז ניט וויכטיק ווער איז דער שולדיקער, נאר וואס די רעזולטאטן זיינען געווען: באלד ווי עס האט זיך אנגעפאנגען א קאמף, האבן די צדדים אנגעהויבן מארשירן אונטער זייערע אייגענע פאנען, און אפילו די דעלעגאטן וואס האבן געוואלט פארגעסן אז זיי באלאנגען צו א וועלכן ס'איז צד, אויסער דעם שלום צד, זיינען אריינגעצויגן געווארן אין דעם קאמף קעגן דעם צווייטן צד.

און צום סאמע סוף איז עס שוין קיינעמס שולד ניט געווען. עס איז געווען א נאטירלאכע אנטוויקלונג פון דער גאנצער אומגעלונגענער פראצעדורע, וואס האט זיך פארענדיקט, האבן מיר מורא, מיט א דורכפאל.

און אפשר נאך ערגער ווי מיט א דורכפאל: ווייל ס'איז דא איצט די געפאר, אז דער אפגרונט זאל ווערן נאך טיפער צווישן די צדדים און די מעגלאכקייט פון צוזאמען ריידן זיך — נאך ווייטער.

אוודאי וואלטן מיר דאס ניט געוואלט זעען. מיר געפינען די גאנצע בשר־כשר מחלוקת פאר זייער א שעדלאכן ענין פאר דעם היגן אידישן קהל'שן לעבן. מיר זיינען, פונקט ווי אלע אידן פון שטאט וועמען די קהל'שע אינטערעסן זיינען טייער, פאראינטערעסירט, אז די דאזיקע פראגע זאל אראפ פון סדר־היום און זי זאל אויפהערן אויסזויגן די קהל'שע ענערגיע, וועלכע איז נויטיק ערגעץ אנדערשוואו.

אבער דורך פארמאכן די אויגן אויף דער לאגע וועלן מיר דער זאך ניט ארויסהעלפן. און די לאגע זעט אונז איצט אויס צו זיין יעדנפאלס ניט בעסער ווי זי איז געווען פאר דער קאנפערענץ, אויב ניט ערגער.

און ערגער איז די לאגע איצט דערמיט, וואס דער לעצטער מיטל איז אויסגעפרובירט געווארן און איז דורכגעפאלן. און איצט, ווען מיר זאלן וועלן פרובירן צו בארואיקן די געמיטער און איינריידן זיי אויפצוגעבן זייער עקשנות, וועט עס זיין אן ארויסגעווארפענע ארבעט.

די איינציקע האפענונג איז, אז די פירער פון די צדדים זאלן אליין דערפילן ווי זיי דערגרייכן א בלינדע גאס, אן א דורכגאנג, און זאלן באשליסן צוריקצוציען זיך.

ביי איצטיקן מאמענט זעען מיר יעדנפאלס ניט איין, אז מען זאל עפעס קאנען טאן וועגן דעם. מען מוז זיצן און ווארטן, ביז די זאך וועט זיך "אויסשטיין". סיידן ווייטערדיקע אנטוויקלונגען אין משך פון די קומענדיקע טעג אדער וואכן זאלן אנציינן אויף עפעס א נייעם אויסוועג.

דער פארמיטלער פארלירט דעם באדן

פון גרויס באדייטונג איז א געזעץ וועלכער ווערט איצט דורכגעפירט פון דער בריטישער ארבעטער רעגירונג, וועגן דער גרינדונג פון א מין פארמערס "פול", ענלאך צום קאנאדער ווייץ־פול, נאר פון א צוואנג כאראקטער, פאר'ן פארקויף פון א רייע פארם פראדוקטן.

דער דאזיקער געזעץ, ווען ער ווערט גוטגעהייסן פון לארדן־הויז (אין אונטערשטן הויז איז ער גוזיכערט) און ער גייט אריין אין קראפט, וועט ער זיין א שווערער קלאפ פאר דעם פארמיטלער. — פאר די אנגרא (האלסייל) הייזער און די לאחדים (ריטייל) הענדלער, וואס האבן געהאנדלט מיט די דאזיקע פראדוקטן.

אויף דעם געביט פון האנדל באמערקט זיך בכלל די טענדענץ פון פארקירצן דעם וועג צווישן דעם פראדוצירער און דעם קאנסומענט. מיט'ן אריינדרינגען פונ'ם גרויסן קאפיטאל אינ'ם "ריטייל" האנדל, ווערט די "דעפארטמענטאל־סטאר" און די "טשיין סטאר" די איינציקע דירעקטע פארבינדונג צווישן דעם פאבריקאנט און דעם געברויכער פון די פראדוקטן.

די פארמערס, מיט זייערע קליינע ווירטשאפטן, האבן ניט די מעגלאכקייט צו קומען אין דירעקטער בארירונג מיט'ן מארק, סיידן זיי זאלן זיך פאראייניקן אין פארקויף קאאפעראטיוון און אנפירן דעם האנדל מיט זייערע פראדוקטן אויף א גרויסן מאסשטאב. די באוועגונג פאר פארקויף קאאפעראטיוון ("פולס") גייט טאקע איצט אן צווישן פארמערס און פויערים אין אלע לענדער.

אין קאנאדע האבן מיר שוין דעם "ווייץ פול", "אייער פול", און קאאפעראטיווע פארקויף ארגאניזאציעס פאר אנדערע פראדוקטן. בעת דא זיינען אבער דערווייל די "פולס" פון א פרייוויליקן כאראקטער, איז מען אין ענגלאנד געצווינגען גלייך פון אנהויב צו גרינדן אזעלכע פון א צוואנג כאראקטער.

ווען מען נעמט נאך אין אנבאטראכט אז אין א רייע מיט די פארקויף קאאפעראטיוון גייט אן די באוועגונג פאר קאנסום קאאפעראטיוון, קאן מען זען, אז עס ווערט אלץ איינגער און איינגער פאר'ן פריוואטן קליינעם האנדל.

דער "מיטלמאן" פארלירט ביסלאכווייז דעם באדן . . .

דער סאסקאטשעוואנער אימיגראציע און קאלאניזאציע באריכט

דריטער ארטיקל

פון ש. אסיפאוויטש

יעצט קומען מיר צו דער צווייטער גרופע פון רעקאמענדאציעס. — וועגן אימיגראציע און קאלאניזאציע געזעלשאפטן. די רעקאמענדאציעס זיינען נאר צוויי אין צאל: דאס ערשטע איז, אז יעדע פערזאן, קארפערשאפט אדער פאראיין, וועלכע וויל אנפירן איר ארבעט אלס אימיגראציע אדער קאלאניזאציע אגענטור מוז פריער קריגן א דערלויבעניש (לייסענס) פון דער פעדעראלער רעגירונג, און איידער זי קען אנפירן איר ארבעט אין דער פראווינץ סאסקאטשעוואן מוז זי אויך קריגן א דערלויבעניש (לייסענס) פון דער פראווינציעלער רעגירונג, וועלכע וועט ארויפלייגן די פליכט אויף יעדער אזעלכער פערזאן, קארפערשאפט אדער פאראיין, פארצולייגן אלע אירע אקטיוויטעטן בנוגע קאלאניזאציע פאר דעם פראווינציעלן אימיגראציע און קאלאניזאציע ראט און אונטערווארפן זיך אונטער איר אויפזיכט.

צווייטנס, זאל קיין דערלויבעניש ניט ארויסגעגעבן ווערן אויסער צו אזעלכע פערזאנען אדער פאראיינען וועלכע זיינען, אין דער מיינונג פונ'ם פראווינציעלן ראט, בכח אנצופירן פראקטישע קאלאניזאציע ארבעט.

ביידע פון די אויבענדערמאנטע רעקאמענדאציעס זיינען, אין מיין מיינונג, ראטזאם און ווינשנסווערט. עס קאן קיינעם ניט שאדן און קען נאר ברענגען נוצן צום אימיגראנט, אז נאר פאראנטווארטלאכע מענשן און ארגאניזאציעס זאלן זיך פארנעמען מיט אימיגראציע און קאלאניזאציע, און ניט די אידישע אימיגראציע געזעלשאפט און ניט די איק"א וועט זיך שרעקן פאר דעם.

צו אונז, אידן, קלינגט עס אפשר אביסל מאדנע אז ס'זאל נויטיק זיין פאר דער רעגירונג צו האלטן אן אויג אויף אזעלכע ארגאניזאציעס וועלכע האבן אלס זייער ציל די אויפגאבע צו העלפן זייערע גלויבנס גענאסן אדער ראסן ברידער, ווייל מיר זיינען גוט באקאנט מיט דער נאבעלער ארבעט פון די אידישע ארגאניזאציעס אויף דעם געביט, ווי דער האיאס, עמיגדירעקט, יק"א און קאנאדער אימיגראנטן האלף פאראיין.

מיר דארפן אבער ניט פארגעסן, אז ביי די גויאים איז גאנץ אנדערש. ווי דער באריכט גיט אליין צו, איז פאקטיש ניטא קיין איין גויאישע ארגאניזאציע וועלכע פירט אן קאלאניזאציע ארבעט — דירעקטע קאלאניזאציע ארבעט — מיט איר אייגענע פאנדן און אן קאסט צום אימיגראנט. די אייזנבאנען, די מענאניטישע קאלאניזאציע געזעלשאפט, די לוטעראנישע קאלאניזאציע געזעלשאפט, די סאלוויישן ארמי און אנדערע, אלע ציען אן איינקונפט פון רעגירונגס סובסידיעס, פון "קאמישאנס" און פון באן־בילעטן און "פערמיטס" און פון שטייערן אויף די אימיגראנטן וועלכע זיי העלפן.

דאס איז גערעדט פון ראיעלע ארגאניזאציעס. פון די פארשיידענע קליינע דייטשע, אונגארישע און אוקראינישע אגענטלאך, וועלכע זיינען אויסגעוואקסן אין די יארן פונ'ם אימיגראציע שטראם און האבן זיך געגעבן שיין־קלינגענדיקע נעמען צו וועלכע זיי זיינען ניט געווען בארעכטיקט — איז שוין אפגערעדט!

אזא מין געזעץ וואלט געצוואונגען די קליינע אגענטלאך צו פארמאכן זייערע קרעמלאך און וואלט אפשר געשטערט די ארבעט פון די קאטוילישע, לוטעראנישע און מענאניטישע קאלאניזאציע פאראיינען וועלכע זיינען נאר פארמיטלער צווישן זייערע אימיגראנטן און די באן און לאנד געזעלשאפטן, אבער וואלטן ניט געקענט שטערן דער אידישער ארגאניזאציע.

**
*

יעצט קומען מיר צו די רעקאמענדאציעס וועגן די קאטעגאריעס פון אימיגראנטן. די רעקאמענדאציעס זיינען גאנצע פערצן און אט זיינען זיי:

1) די ערשטע מעגלאכקייטן צו באזעצן זיך אויף לאנד זאלן געגעבן ווערן צו די וועלכע וואוינען שוין אין דער פראווינץ סאסקאטשעוואן.

2) קיין ספעציעלע מיטלען זיינען ניט נויטיק אנצואווענדן כדי צו סטימולירן די אימיגראציע אין סאסקאטשעוואן פון איינוואוינער פון די אנדערע קאנאדער פראווינצן.

ביידע רעקאמענדאציעס קאן מען נעמען צוזאמען. זיי זיינען שיינע הבטחות, וועלכע זיינען געמאכט געווארן צו בלייבן נאר הבטחות, ווייל ווייטער אין דעם זעלבן באריכט זאגט די קאמיסיע, אז עס איז שוין געבליבן ווייניק לאנד אין סאסקאטשעוואן, און די איבערגעבליבענע לאנד איז מערסטנטייל ניט פון די בעסטע און האט ווייניק צוציאונגסקראפט פאר קאנאדער און ענגלישע געבארענע.

איצט לאמיר גיין צו דער דריטער רעקאמענדאציע:

3) די פעדעראלע רעגירונג זאל באצאלן העלפט פון די רייזע קאסטן פון אזעלכע קאנאדער וועלכע וואוינען אין די שטאטן און ווילן זיך צוריק אומקערן אין די פראווינצן פון וועלכע זיי זיינען געקומען.

דאס הייסט די פעדעראלע רעגירונג זאל דעקן האלב פון די רייזע הוצאות פון קוועבעקער פראנצויזן אין די שטאטן וואס ווילן זיך אומקערן קיין קוועבעק, אדער געוועזענע מאניטאבער איינוואוינער וואס ווילן זיך אומקערן קיין מאניטאבא און א. וו.

באמערקט אבער, אז קיין הילף זאל ניט געגעבן ווערן פאר קאנאדער פראנצויזן, וועלכע וואוינען אין די שטאטן און וואלטן זיך וועלן באזעצן, לאמיר זאגן, אין סאסקאטשעוואן. הייסט עס, ביסט ארויסגעשפרונגען פון איין טאפ ווייל עס איז דיר געווארן צו איינג, און עס איז דיר נאך איינגער איצט, דאן קאנסטו זיין אזוי גוט און צוריק אריינשפרינגען אין דעם זעלבן טאפ פון וואנען דו ביסט געקומען, אבער אין יענעם האלב ליידיקן טאפ זאלסטו, חס־וחלילה, ניט אריין!

4) אימיגראציע פון ענגלאנד זאל דערמוטיקט ווערן מיט אלע מעגלאכקייטן, און די ענגלישע רעגירונג זאל איינגעלאדן ווערן צו אויסארבעטן פלענער פאר אזא מין באוועגונג, און שאפן די נויטיקע פינאנציעלע מיטלען דורכצופירן זיי. מיר רעקאמענדירן ספעציעל צו העלפן די אימיגראציע פון ענגלישע אינגלאך פון עלטער ווען זיי האבן געענדיקט די "פאבליק סקולס" און העכער, אונטער פאסיקע באווארענישן.

די ערשטע טייל פון דער פערטער רעקאמענדאציע איז נאך א שיינע הבטחה, וועלכע בלייבט נאר א הבטחה, ווייל אין אן אנדער טייל פון באריכט זאגט די קאמיסיע אז קיין פאסיקער רעגירונגס באדן פאר ענגלישע אימיגראנטן האט שוין ניט די קאנאדער רעגירונג, און קיין פינאנציעלע שטיצע זאל די קאנאדער רעגירונג ניט געבן צו ענגליש געבארענע אימיגראנטן. און אזוי ווי די ענגלישע רעגירונג וועט נאר העלפן אירע עמיגראנטן מיט א הלואה בתנאי אז די קאנאדער רעגירונג וועט געבן דאס לאנד — ווייסט איר שוין אליין וואס דאס מיינט.

פארוואס די קאמיסיע איז אזוי ענטציקט פון די ענגלישע אינגלאך, וועלכע ווערן געשיקט קיין קאנאדע גלייך ווי זיי ענדיקן די עפנטלאכע שולן אין ענגלאנד, פארשטיי איך ניט. אין מייסטע פאלן זיינען זיי שטאטישע עלעמענטן און ווייסן גארניט וועגן פארם־לעבן. פיל פון זיי פארבלייבן ניט אויף'ן פארם, און בכלל מוזן זיי אויסשטיין אלע סכנות וועלכע יונגע אינגלאך, צעשיידט פון זייערע עלטערן און עלנד אין א פרעמד לאנד, מוזן דורכמאכן.

יעצט דעם פינפטן פונקט:

5) אויסער דער פינאנציעלער שטיצע, וועלכע די ענגלישע רעגירונג גיט פאר ענגלישע אימיגראנטן, די טייל פון די רייזע קאסטן פון צוריקגעקומענע קאנאדער איינוואוינער וועלכע די פעדעראלע רעגירונג באצאלט, די שטיצע וועלכע מיר רעקאמענדירן אז די פראווינציעלע רעגירונג זאל געבן צו די איינוואוינער פון דער פראווינץ, וועלכע ווילן זיך באזעצן אויף רעגירונגס ערד, און פאר'ן באזעצן פון ענגלישע אינגלאך, זאל קיין פינאנציעלע רעגירונגס שטיצע פאר קאלאניזאציע פלענער ניט געגעבן ווערן.

און אט האט איר דאס! דער בארג האט נאכאמאל געבארן א מויז! פון די אלע רייד האט זיך אויסגעלאזט א בוידעם!

די ענגלישע רעגירונג שטיצט שוין פון עטלאכע יאר ענגלישע עמיגראנטן וועלכע ווילן זיך באזעצן אויף לאנד אין קאנאדע. זי באצאלט דאך אויך די רייזע קאסטן פון ענגלישע אינגלאך וועלכע ווילן פארן קיין קאנאדע. די פראווינצן האבן שוין פון עטלאכע יאר אן אפמאך מיט דער ענגלישער רעגירונג צו באזעצן ענגלישע אינגלאך אויף לאנד און דערווייל האבן זיי נאך ניט באזעצט איינעם. בלייבט די איינציקע נייע רעקאמענדאציע אז די פראווינציעלע רעגירונג זאל העלפן אירע איינוואוינער צו באזעצן זיך אויף רעגירונגס באדן.

און ווייסט איר ווי אזוי מ'העלפט זיי? דורך בטול מאכן די פריערדיקע פרייע "האמסטעדס" געזעצן און פאדערן באצאלט פיר דאלאר פאר אן אקער, אדער $640 פאר א פארם וועלכן מ'האט געקענט באקומען אומזיסט מיט א יאר צוריק!

און יעצט קומען מיר צו א פארעוועג רעקאמענדאציע; מ'וואלט דאס געדארפט רופן דעם "קריסקזא" אדער "דאמעסטיק" אדער "דזשועל" שארטעניננג געזעץ! עס איז ניט פליישיק און ניט מילכיק. הערט זיך צו:

6) די קאמיסיע מאכט קיין רעקאמענדאציעס ניט וועגן א קוואטא געזעץ.

די קו־קלוקס קלען, די "נייטיווס סאנס און קאנאדע", די צוריקגעקומענע סאלדאטן און די "גרענד ארענדזש לאדזש", האבן אלע אריינגעשיקט פארלאנגען צו דער קאמיסיע פאר א קוואטא סיסטעם.

אויב די קאמיסיע גלויבט אז דער פארלאנג פאר א קוואטא סיסטעם איז א בארעכטיקטער האט זי געדארפט אזוי זאגן. אויב אבער די קוואטא סיסטעם איז ניט ווינשנסווערט, וואלט דאך די קאמיסיע דאס אויך געדארפט אפן ארויסזאגן. די קאמיסיע איז דאך באשאפן געווארן צו באטראכטן און ארויסגעבן א באשטימטע מיינונג וועגן אזא פראגע, און איר רעקאמענדאציע איז — אז זי האט קיין רעקאמענדאציע ניט וועגן דעם.

די זיבעטע רעקאמענדאציע איז, אז קיין אומפארהייראטע פארם ארבעטער זאל מען דערווייל ניט אריינלאזן קיין קאנאדע.

פון איין זייט איז דער באשלוס גאנץ פארשטענדלאך, ווייל דער פארלאנג פאר פארם ארבעטער האט זיך פיל פארקלענערט אין די לעצטע יארן דורך דער אנטוויקלונג פון נייע מאשינען, אזוי ווי די "קאמביינס" מיט וועלכע מען שניידט און דרעשט די תבואה מיט איין מאל. א פארמער מיט א "קאמביין", מיט דער הילף פון צוויי אינגלאך אדער מיידלאך צו טרייבן דעם טראק וועלכער פירט אוועק די תבואה אין עלעוועיטאר און דעם טראקטאר וועלכער שלעפט דעם קאמביין און נאך איין מאן אויסער זיך, צו אכטונג געבן אויף דעם סעפעראטאר, קאן אפשניידן, דרעשן און אריינפירן די תבואה פון א האלבן סעקשאן ביז צוויי סעקשאנס לאנד (320 ביז 1280 אקער).

די פראגע בלייבט אבער אזוי. אויב עס איז ניטא קיין נויט פאר אומפארהייראטע פארם ארבעטער, אונטער די יעצטיקע אומשטענדן, אויב זיי גייען ארום ארבעטסלאז און קענען ניט מאכן קיין לעבן, איז עס דאך פיל שווערער פאר א פארהייראטן פארם ארבעטער צו קריגן ארבעט און שפייזן א ווייב און קינדער, ספעציעל ווען א פארהייראטער פארם ארבעטער קריגט ניט קיין גרעסערן געהאלט ווי א ניט־פארהייראטער ארבעטער.

דאך איז עס די מיינונג פון דער קאמיסיע אז פארהייראטע, פארם ארבעטער מעגן אריינקומען און ניט־פארהייראטע ניט. אויב א פארם ארבעטער האט חתונה אין דער היים, לאזט ער איבער זיין יונג ווייבל דארט, און קומט אליין, מעג ער אריינקומען, אויב ער האט ניט חתונה נאר וויל פריער קומען אהער און נאכדעם שיקן נאך זיין כלה, טאר ער ניט! וועט איר פרעגן וואו איז די לאגיק פון אזא רעקאמענדאציע — מעגט איר טאקע פרעגן!

אין אידישן וועלטל

פון מ. קארפ

אפשר האט דאס גורם געווען דער מילדער ווינטער וואס האט קיין גלייכן ניט זיין פיל יארן, אפשר גאר אנדערע סבות, אז מען שטייט ניט אין די ברעדלייענס נאך קוילן, נאר נאך ברויט . . . דאס זעלבע מילדע ווינטל האט אויך א בלאז געטאן אין דער אידישער וועלטל.

פון אולטרא־קאטוילישן ליטע זיינען אנגעקומען גוטע בשורות. דער מלוכה פרעזידענט בכבודו ובעצמו האט עפנטלאך פארדאמט די שענדלאכע אגיטאציע פון ראסן־אנטאגאניזם און אנטיסעמיטיזם. די שיינע פראזן וועלן אבער ניט בטל מאכן דעם אנגענומענעם געזעץ בנוגע די "אויסלענדער". לויט יענעם וועלן אויסלענדער אין ליטע ניט טארן אנהאלטן קיים שום שטעלע אין לאנד. ספעציעלע באאמטע וועלן אויפפאסן אז די אלע אויסלענדער זאלן טאקע לעבן פון דער "לופט" און ניט פון ארבעט. אבער א ישועה הייסט דאס דאך. וואס וואלט מען געטאן אין אזא שרעקלאכן קריזיס ווען ס'וואלט נאך געווען א ריכטיקער ווינטער. וואס וואלטן געטאן די אלע ליטווישע אידן ווען זיי זאלן הערן א העצרעדע פון יענעם גרעסטן באאמטן פון דער מלוכה און אויסגענוצט צו דאפלטע צרות?

ענלאכע בשורות קומען פון פוילן. די אלטע צארישע באגרענעצונגען קעגן אידן, וואס זיינען פארבליבן אין קראפט אין געוועזענעם רוסישן טייל פון פוילן, וועלן אם ירצה השם אפגעשאפט ווערן. פונם צאר און זיינע יוצר־משרתים איז ניט געבליבן קיין זכר ניט אין רוסלאנד, ניט אין אלע לענדער וועלכע האבן זיך צעטיילט מיט זיין ירושה. אלע סטאטועס, אלע מאנומענטן, אוקאזן, דער גאנצער קולט פון די ראמאנאווס, געהערט היינט צו דער פרע־היסטארישער צייט. ווער ס'וויל שטודירן דאס לעבן פון דער "צאריסטישער קולטור" מוז זיך ווענדן צו די מוזעען און ביבליאטעקן — אבער בנוגע אידן וועט ערשט די פראגע אויפגענומען ווערן פון פוילישע פאלקס פארטרעטער און מען קלאמערט זיך צו יענע גזרות ווי צו הייליקע רעליקוועס. דרייצן יאר האט מען ניט געקאנט זיך שיידן מיט זיי. און וויבאלד ס'בלאזט איצט אין ווארשע א מילדער ווינטל מוז מען זאגן: "גם זו לטובה".

אפילו פון דעם פארבאנד פון די רעפארם־קאנגרעגיישאנס פון אמעריקע הערן מיר א גוטע בשורה. אויף זייער קאנגרעס אין פילאדעלפיע האט מען געלאזט וויסן, אז די אנטי־אידישע געפילן אין אמעריקע האלטן ענדגילטיק פארשווינדן צו ווערן. געליטן פון געזעלשאפטלאכן אנטיסעמיטיזם אין אמעריקע האבן דאך מייסטנס יענע קרייזן, וועלכע שטייען אזוי נאענט צו דער רעפארם באוועגונג; זיי האבן זיך דארטן געשטופט אין יענע קלובן, וואו מען האט זיי ניט געקאנט פארטראגן. וויבאלד מען וועט טאקע עפענען ברייטער די טירן פאר יענע אפגעריסענע נשמות, דאן וועלן מיר האבן א טאפלטן געווינס, אי פטור ווערן פון די יחסנים פון די אייגענע רייען און ברעכן די מחיצות פון ראסנהאס...

די פראגע איז נאר, אויב יענע בשורה וועגן דער פארשווינדונג פון אנטיסעמיטיזם באציט זיך אויך אויף די באשטענדע דיסקרימינאציעס אין זוכן א דזשאב פאר א אידישן יונגן מאן אדער מיידל. אזא מינדערוויכטיקע פראגע, א ברויט־פראגע, פאסט גאר ניט צו דעבאטירן אויף א צוזאמענקונפט פון הויכע אידעאליסטן. ערשטנס איז דאס א דבר ידוע אז ניט יענע דעלעגאטן, ניט זייערע קינדער וועלן דארפן פארזוכן דעם טעם פון זוכן ארבעט. צווייטנס, פארנעמען זיך ניט די רעפארמער מיט פראגן פון גאר א שפעטערער צוקונפט, ווייל קעגנווערטיק זיינען פרייע שטעלעס גאר ניט בנמצא, און ממילא וועלן דיסקרימינאציעס ניט פארקומען.

כדי מען זאל חלילה ניט באשולדיקן יענע פני, אז זיי פארנעמען זיך מיט וואכעדיקע זאכן, דארף דערמאנט ווערן דער ווארעמער אפיל פון דעם טשערמאן פון דער עקזעקוטיוו באורד, לודוויג פאגעלשטיין. ער האט נעמלאך אפעלירט צו די פארזאמלטע אז זיי האבן צו דערליידיקן און דורכפירן א וויכטיקערע מיסיע צווישן די אידן אין אמעריקע, אנצוהאלטן און אויפלעבן דאס אידישע רעליגיעזע לעבן; דורך דעם זאל דער ציוניסטישער פראבלעם ניט ארויף אויף דער טאגעס ארדענונג.

האט מען טאקע גערעדט פון גאר הויכע ענינים, געזוכט נייע וועגן, נייע מיטלען ווי אזוי אויפצוהאלטן די אידישע מיסיע. ווייל אלע אידן זיינען דאך אינטערעסירט אין א מיסיע, א שליחות פון גאט אויף דער זינדיקער ערד. דערציילט דאך נחום סאקאלאוו אין זיינע מעמוארן די אנעקדאטע מיט א דייטשן ראביי. געווען איז דאס אין האלאנד, אין דער שטאט דעמהאג וואו ס'איז אפגעהאלטן געווארן א ציוניסטישער קאנגרעס. נאך די היציקע דעבאטעס צווישן די פאליטישע און פראקטישע ציוניסטן האט נחום סאקאלאוו געכאפט א שפאציר איבער די שיינע גאסן פון דער שטאט אין דער באגלייטונג פון א רעפארם ראביי. דער ראביי האט אים אלץ מסביר געווען אז די אלע נארישע דעבאטעס אויף דעם קאנגרעס וועגן קאלאניזירן ארץ־ישראל האבן ביי אים קיין שום ממשות; אידן האבן א מיסיע צו פארשפרייטן דעם אמת'ן מאנאטעאיזם צווישן די גויאים. אנשטאט אן ענטפער האט נחום סאקאלאוו אפגעשטעלט א פארביגייענדיקן אידן מיט א לאנגער בארד, וועלכער האט זיך קוים געשלעפט אונטער זיין משא, א פאק אלטע קליידער. סאקאלאוו האט פארפירט מיטן אידן א שמועס פון וואנען עס נעמט זיך דער איד מיט אזא בארד אזש קיין האלאנד צו פעדלען מיט אלטע קליידער. דער איד האט אים דערציילט אין זיין ווארשעווער אויסשפראך, אז געפארן איז ער אייגנטלאך פון זיין פוילישער היימאט גלייך קיין ניו־יארק, נאר היות ער האט געהאט שוועריקייטן מיט די אויגן אריינגעלאזן צו ווערן אין דעם גאלדענעם לאנד, האט ער זיך מישב געווען זיך צו פארנעמען מיט דער זעלבער מלאכה אין דע־האגן.

"אלזא, הער דאקטאר", — האט סאקאלאוו ווייטער זיך געווענדעט צום ראביי, "ס'זיינען נאך פאראן גענוג אידן, וועלכע זוכן צו פארשפרייטן א גאנץ אנדער מיסיע צווישן די אומות־העולם".

אבער מיינט נאר ניט, אז די אמעריקאנער רעפארמער שוועבן טאקע אין די עולמות עליונים און ווייסן גאר ניט, אז די מיסיע פונם רעפארם ענגבערט ניט די מוחות פון דעם אמעריקאנער אידנטום. אדרבא, זיי האבן צוגעגעבן אז די אלע מיטלען אויפצוהאלטן די באוועגונג זיינען ניט געווען גענוג ווירקזאם און מען האט פארגעשלאגן פארשיידענע נייע רפואות, רעצעפטן לויטן נייעסטן "סטייל", ווי ס'פאסט פאר רעפארמער פון אמעריקאנער שניט.

די אלע רעפארמען פון די דייטשע רעפארמער זיינען דאך שוין אלט־מאדיש. איר, גייגערס, האלדהיימערס, זייט צופרידן וואס איר ליגט רואיק אין אייערע קברים. איר וואלט היינט באטראכט געווארן ווי בטלנים, אפגעלעבטע, גרינהארנס. אייערע שיינע צונגען מיט דער פאעזיע פון לעסינג, געטע, שילער, אייער בילדונג פון די אוניווערסיטעטן פון באן, האללע, היידעלבערג, וואלט אייך ווינציק וואס גענוצט. האט איר געהאט אין אייערע טעמפלען א סווימינג פול, א דזשימנייזיאום, א האלבן טוץ פון ספארטס פאראיינען? האט דער ראביי פארשטאנען אזוי קונציק צו פארוויילן דעם שיינעם מין ביי ברידזש פארטיעס?

אבער וואס ווייטער? וויבאלד די טעמפלען, אדער קאמיוניטי צענטערס זיינען דאך שוין אזוי אויסגעשטאטעט ווי די שענסטע פארוויילונגס פלעצער און דאס נוצט אויך ניט, וואס זשע ווייטער? ווילט איר זיך ווידער אומקערן צו די אלט מאדישע פראזן ווי געוויסע רעדנער האבן פארלאנגט, צו סאבסטיטוטן פאר רעליגיע? אין דעם סימפאזיום, ווי אזוי מען זאל צוציען די יוגנט צו דער רעליגיע זיינען דערמאנט געווארן די אלטע פראזן, ווי טיפערע פארטראכטונג, דבקות בלע"ז פון ראביי, ניט קיין פריינטשאפט פריידיקן, צוצופאסן זיך צו דער קריסטלאכער רעליגיע פון ליבע, ניט צו שטיצן זיך אויף באפעלן, אויף אווטאריטעט, מסתמא א רמז, אז קאפירן די רעליגיע פון דער מערהייט, פון פראטעסטאנטיזם, ניט חלילה די פון דער מינדערהייט, די קאטוילישע. אבער דאס זיינען דאך שוין אויסגעדראשענע פראזן.

וויבאלד די רעפארמער זיינען אליין מודה אז די אלע "אטרעקשאנס", "ספעשילס" זיינען ניט מער קיין צוציאונגס קראפט פאר דער יוגנט וואס ווייטער? די גאנצע באוועגונג וואקסט נאר אין דער ברייט און ניט אין טיפקייט. ארטאדאקסישע אידן שניידן זיך אויף קאנסערוואטיווע, קאנסערוואטיווע גייען איבער צו די רעפארמער, אבער דער ים וועט דאך ניט פול, פון וואנען דאס וואסער איז געקומען אהין רינט עס צוריק אויס, אדער ס'וועט פשוט אויסגעטרוקנט.

דער איינציקער מאגנעטיזם איז פארבליבן דער ראביי. וויבאלד די וויכטיקע מיסיע פון רעפארם קאן נאך האבן א שטיקל באדן אונטער די פיס, איז צו פארדאנקען דעם ראביי, ניט אזוי לייכט איז צו פארנעמען א שטעלע, וועלכע דארף האבן דעם מאגנעטישן קראפט אויפצוהאלטן דעם גאנצן אפאראט. דער ראביי דארף דורכגיין אלע שבעה מדורי גהינום ביז ער געפעלט זיינע ברויט געבער מיט זיין פערזענלאכקייט. זיינע מאנירן, זיין קנייטש אין די הויזן, זיין גלאט געגאלטע מאדנע און איבערהויפט זיין צונג, אוי די צונגען, טאקע החיים והמות ביד הלשון, זיין גרעסטע כלי זין . . .

טאמער געפינט מען נאר איין רויטע האר ביי דער "פרה אדומה" ווערט עס פסול, און דורך דעם וועט ניט איין שעפעלע אפטרינוק פון דעם פאסטוך. ווען די קאנווענשאן פון די רעפארם סינאגאגס וואלטן געפאלגט די עצה פון א ביזנעסמאן, וואלט מען געקאנט דאטערווען די גאנצע לאגע. נעמלאך, אז אלע ראביים זאלן אנגעשטעלט ווערן פון דער צענטראלע, ניט פון איינצלנע טעמפלען. די צענטראלע זאל באזארגן יעדן טעמפל מיט א ראביי ניט פאר א לענגערער צייט, נאר אויף א פאר שבתים, לאמיר זאגן: יעדן שבת מברכים זאל קומען אן אנדער פנים. איר קאנט זיכער זיין, אז די טעמפלען וואלטן קיינמאל ניט געווען ליידיק, די ראביים וואלטן גערעדט פאר פולע ביינק. וויבאלד די טעמפלען וואלטן יא געווען שטארק באזעצט, דאן וואלטן די רעפארמער זיך ניט מער געזארגט, און זייער "מיסיע" וועט ענדלאך פירן צו דעם אז דוקא אין אמעריקע זאל געבארן ווערן דער משיח פאר דער מענשהייט, ניט חלילה אן "אנשטיין משיחיזם", נאר א דערלייזער דערצווינגען פון די אלע סערמאנס פון די הייליקע ראביים . . .

י. ה. ראווניצקי

(צו זיין 70־יאריקן געבורטסטאג)

פון אונזער ארץ־ישראל'דיקן מיטארבעטער

ש. ערנסט

י. ח. ראווניצקי שטעלט פאר מיט זיין פערזענלאכקייט איינעם פון די באדייטענדסטע פארשטייער פון דער ליכטיקער עפאכע פון די אכציקער יארן, מיט וועלכע עס האט זיך אנגעהויבן אין אונזערע ביידע ליטעראטורן, אין דער העברייאישער און אין דער אידישער, א נייע אויפבליאונג און א נייער שוואונג פון ליטערארישן שאפן.

ראווניצקי'ן איז ניט אזוי גרינג אפצושאצן. ווען מיר כאפן א בליק אויף אלץ וואס דער דאזיקער ערלאכער הארעפאשניק האט אויפגעטאן אין אונזער ליטעראטור — איז אונז שווער צו דעפינירן זיין טעטיקייט און ארויסשטעלן זיין קענטיקסטן שטריך, ווייל ער איז ניט פון די שריפטשטעלער, וואס פארמאגן א פעסט פארם, אזוי אז מען זאל מיט איין ווארט קאנען באצייכענען דעם הויפט־פונקט אין זייער ליטערארישן שאפן. און נאך עפעס: כדי אפצושאצן ראווניצקי'ן דארף מען זיך באמיען און נאכגיין זיין לעבנס וועג, ווי דאס האט זיך ארויסגעוויזן אין די פילע בריוו, וואס ער האט געשריבן צו די שרייבער פון זיין צייט. ווייל קלאר; ווער עס קאן ראווניצקי'ן נאר פון זיינע שריפטן אליין, קאן אים ניט איינגאנצן, ווייל נאר די פילע בריוו, וואס זיינען לעצטנס פארעפנטלאכט געווארן אין "שלום־עליכם־בוך" און אין "אחד העם־בריוו" (אגרות אחד־העם) און נאך — זיי עפענען אונז א פענסטערל צו פארשטיין ראווניצקי'ס פערזענלאכקייט — וואס איז א מענש פון הארץ, פון ווארימען געפיל און דער געטרייער פריינט, וואס זארגט שטענדיק פאר זיינע חברים שרייבער.

שוין כמעט א יובל יארן ווי ראווניצקי טוט זיין ארבעט שטיל און ניט מידווערנדיק. ווי א טאג ארבעטער שטייט ער שטענדיק צום דינסט פון דער העברייאישער ליטעראטור. נאך אין יאר תרנ"ב האט ער ארויסגעלאזט די זאמלביכער "הפרדס", וואס האבן געדינט אלס אויפרוף און צייכן צו די שרייבער — מען זאל זיך אונטערגארטלען, אננעמען מיט מוט און אנהויבן בויען און שאפן. פארמאגנדיק א ליטערארישן געשמאק, האט ער אזעלכע אנגעהויבן צו אנטוויקלען ביים העברייאישן לעזער. און ווירקלאך: ער איז שטענדיק א שרייבער דערציער. ער באוואונדערט ניט מיט זיין שארפקייט, גלאנצט ניט מיט ווערטער און זוכט ניט צו "פאנגען דאס הארץ". ער איז דער פשט'ן, — ווייל ער עפעס אויסדריקן — טוט ער דאס מיט גאר איינפאכע ווערטער, אט ווי אימיצער וואלט גערעדט צו א צווייטן. און אזוי איז ער ניט נאר אין זיינע פובליציסטישע ארטיקלען, נאר אויך אין די קריטיק אפהאנדלונגען. אויך דא קומט ער ניט מיט אנאליז, כדי צו צושטערן, צו צעווארפן, ער איז שטענדיק א פאזיטיוויסט און בויער. ער איז ניט ווי די מערסטע פון אונזערע שרייבער, וואס באגרעניצן זיך אליין און וואס קאנען ניט ליב האבן דעם אנדערנ'ס ארבעט. ער לעבט אינגאנצן אין דער שרייבערישער סביבה, קריגט מען אים ליב און דערווייל באמיט ער זיך ארויסצופירן אן אומבאקאנטן שרייבער אין דער גרויסער וועלט.

אט אין דעם זין איז ראווניצקי דער איינציקער אין אונזער נייער ליטעראטור. מען האט אמאל געפרעגט: צו איז נאך פאראן אימיצער פון אונזערע גרויסע שרייבער, וואס ראווניצקי זאל אים ניט האבן באגלייט אין זיין לעבנס־וועג? און דער ענטפער איז: ניטא קיין איינער אזא! און די אלע — מענדעלע, שלום־עליכם, ספעקטאר האבן אין זייערע בריוו, וואס זיינען לעצטנס פארעפנטלאכט געווארן, אנגעוויזן אויף דער פליכט געפיל, וואס ראווניצקי האט צו זיי ארויסגעוויזן און וואס זיין אנטייל נעמען אין די דאגות פון זיינע פריינט — איז ביי אים געווען א צווייטע נאטור.

אט די אייגנשאפט איז אויך די סיבה, פארוואס ראווניצקי איז ניט אזוי פאפולער ביי אונז. שטענדיק איז ער א "נחבא אל הכלים" און שטענדיק דערשיינט ער מיט נאך אימיצן א גדול, וואס פארשטעלט אים אין שאטן. אט דאס לאזט זיך שטארק שפירן אין "ספר האגדה". און די לידער פון אבן־גבירול, ר' משה אבן עזרא, וואס ער האט ארויסגעגעבן צוזאמען מיט ביאליק'ן. דאס זעלבע איז אויך אין די זאמלביכער פאר אידישער

(שלוס אויף זייט 5)

ווייטיקן אין פלייצע

וואונדערבארע הילף פון ווייטיקן

ווייטיקן אין פלייצע איז איינע פון יענע אויסמאטערנדיקע "קאמפלעינטס" וואס בינדן אלע זייערע קרבנות צוזאמען מיט א פשוטן בונד פון אומגליק. און ווען אימער צער לייִדעט פון ווייטיקן אין פלייצע גע־פינט אויס א זיכערע רפואה, לאזט ער גלייך וויסן וועגן דעם צו אנדערע לײַדנדע. אט איז א פרוי וועלכע האט צו באדאנ־קען איר פריינט וואס האט איר געלאזט וויסן פון א מערקווירדיקער דערפאלגריי־כער באהאנדלונג. איצט צווינגט איר איר העפלאכקייט, צו לאזן וויסן די גוטע נייעס.

"איך שרייב צו לאזן אייך וויסן פון דעם גרויסן בענעפיט וואס איך האב גע־קראגן פון "קרושען סאלטס". מיין פריינ־דין, מרס. ה., האט געקראגן אזוי פיל בע־נעפיט, אז זי האט מיך געבעטן אז איך זאל פרובירן קרושען זאלץ. ניט נעקוקט אויף דעם וואס איך האב לכתחילה גע־צווייפלט, האב איך געקויפט א פלעשל, און איך קאן אויפריכטיק זאגן, אז איידער איך האב געענדיקט דאס פלעשל איז דער ווייטיק פון מיין פלייצע אוועק. איך האב געליטן פאר א צאל יארן אויף נירן קראנק־הייט און פון שטארקן קאפווייטיק, און איצט צו זיין אינגאנצן פריי פון דעם ווייטיק, איז וואונדערבאר".—(מרס. סי.)

ברודער מארד

העכסט אינטערעסאנטער און שפאנענדער ראמאן

(פארזעצונג)

— [...] דענק מיר זאלן זי שיקן, — [...] דזשאן געזאגט. — ווי שלעכט [...] איז ער דאך פארט איר פאטער. [...] אים געוויס באלד אויפהענגען, [...]ט ער זייער גוט און עס איז ניט [...]עכט, אז מיר זאלן אים שיקן דאס [...] ער זי זעען פאר'ן טויט.

[...]ס איז אייער מיינונג, הער [...]? — האט געארג געפרעגט.

[...] ווייס ניט, ווי אזוי דאס קינד [...] אייך, גראף געארג. איך ווייס [...]ט, ווי ווייט דאס קינד איז אייך [...]

[...]ל דזשאן האט מיטלייד געהאט [...], וועלכעס האט געלעבט אין א [...]כטער געזעלשאפט. ער האט זי [...]ו זיך און וויל זי דערציען און [...] איר א גוט און אנטשטענדיק [...]

[...] מוז אייך זאגן דעם אמת, גראף [...]יגנטלאך האט יעדער פאטער [...]ט איבער זיין א קינד. ווען באב [...]מיינען ערנסט וואלט איך גע־[...] מען זאל אים שיקן דאס קינד. [...]לט אבער ניט דער בריוו, באזונ־[...]לעצטע ווערטער.

[...]ס מיינט איר דערמיט? איך [...] אייך ניט.

[...] גייסטלאכער ווייסט זייער גוט, [...]ינד געפינט זיך אין גוטע הענט [...] שרייבט ער, אז מען זאל עס [...] אין א בית יתומים.

[...] שרייבט דאך "ווען גראף טשעז־[...]ט עס". — האט אנקל דזשאן [...]

[...]ענדלאנדס דינע ליפן האט זיך [...]ארער שמייכל.

[...]ר אזוי, ווייל ער האט [...] אבער וועט דאס קינד [...]וועל פון געפענגעניש, [...]בן אין א בית יתומים. [...]לן? [...]לן! וועט איר דען אנ־[...]ענן דעם קינד? וואס [...] איר צו פאדערן דאס ערנסט. — מיינע הערן! אט די אלע פאר־בעסערונגס הייזער, דערציאונגס אנשטאל־טען זיינען שיין און גוט — נאר אויף דעם פאפיר. די מענשן וועלכע האבן זיי גע־גרינדעט האבן געוויס געהאט גוטע אבזיכ־טען; די מענשן, וועלכע גיבן זייער געלט צו אונטערהאלטן די דאזיקע הייזער און אנשטאלטן, זיינען געוויס איבערצייגט, אז זיי טוען א גוטע זאך, א מצוה: זיי נע־מען ארימע, אומגליקלאכע קינדער, וועל־כע וואלטן פארדארבן געווארן אין די גאסן פון א גרויסער שטאט, און מאכן פון זיי מענשן. ווען איר זאלט אבער בעסער קא־נען די דאזיקע הייזער, וואלט איר געהאלטן מיט מיר, אז זיי זיינען פארברעכער שולן. ערשט אין דיזע הייזער ווערן די קינדער פארדארבן קערפערלאך און גייסטיק. פון די דאזיקע הייזער גייען ארויס אלע פאר־ברעכער. יעדעס קינד ברענגט אין דערציאונגס אנשטאלט זיינע שלעכטע זייטן, זיין פארדארבנקייט, און גיט עס איבער זיינע קאמעראדן.

געארג און אנקל דזשאן האבן אנגעקוקט ווענדלאנדן מיט שטוינען, גלייך ווי ער וואלט גערעדט פון וועג. ווענדלאנד האט עס פארשטאנען און האט געזאגט:

— איך רעד ניט פון וועג. איך רעד פון דערפארונג. איך ווייס, ווי קינדער ווערן דערצויגן אין אזעלכע אנשטאלטן. מען מוז האלטן א שטרענגע דיסציפלין אין אזא אנשטאלט. די קינדער מוזן בשטראפט ווערן פאר יעדן פעלער, וואס זיי באגייען, פאר יעדער שלעכטער אויפפירונג. זיי לערנען זיך צו זאגן ליגן, צו פארשטעלן זיך און צו פארמאסקירן זיך, און צו אפנארן. מען גיט זיי ניט גענוג עסן און טרינקען, ווייל די אויפזעער, די דינער און פארשטייער גנב'ענען אוועק ביי די קינדער דאס עסן. די קינדער מוזן זיך לערנען גנב'ענען און זאגאר צו עפענען אדער צו ברעכן שלעס־סער. קורץ: די קינדער מוזן פארדארבן ווערן.

— אלזא, דענקט איר, הער ווענדלאנד, אז עס וואלט גלייכער געווען, אז די קינ־דער פון די הייזער זאלן זיך וואלגערן אין גאסן.

— באהיט גאט! דאס דיינע איך נאר [...]טער איז די בעסטע דערציערן און טייער־סטע לערערן פון אירע קינדער. א קינד קאן דאן האבן א גוטע דערציאונג און פון אים קאן ווערן א גוטער מענש, ווען עס ווערט דערצויגן אין א גוטער, אנשטענדיקער פא־מיליע. אין א דערציאונגס אנשטאלט אבער ווערט דאס קינד א פארברעכער.

— אלזא, וואס טוט מען?

— איך דענק, אז מיר זאלן דאס קינד שיקן צו איר פאטער און זאלן עס צוריק נעמען, — האט אנקל דזשאן געזאגט. איך וועל פארן מיט'ן קינד און וועל עס ברענ־גען צוריק.

— וואס זאגט איר, הער ווענדלאנד? — האט געארג געפרעגט.

— איך זע, אז איר האט ליב געקראגן דאס קינד.

— געוויס. הער ווענדלאנד! עממא איז א גוטע און שטילע מיידל.

— דאן וועל איך זי פירן צו איר פא־טער און וועל זי צוריקברענגען קיין טשעז־וויק, — האט ווענדלאנד געזאגט. — אנקל דזשאן מיינט עס גאנץ גוט, ער איז אבער ווייניק באקאנט מיט די קונסט־שטיק, מיט אלע חכמות פון די קאטוילישע גייסטלאכע. זיי וועלן אים אזוי פארדרייען אז ער וועט צוריק קומען אן דעם קינד.

— וואס פאר אן אינטערעס האבן די קאטוילישע גייסטלאכע צו שיקן קינדער אין די דערציאונגס אנשטאלטן? — האט געארג געפרעגט.

— די קאטוילישע גייסטלאכע האבן דערביי זייערע אייגענע פערזענלאכע אינ־טערעסן. וואס מער קינדער עס געפינען זיך אין אזעלכע וואוילטעטיקע אנשטאל־טען איז אלץ בעסער פאר זיי. די קינדער, וועלכע וואקסן אויס אין די דאזיקע אנ־שטאלטן, ווערן דערנאך די בעסטע אנהענ־גער פון די קאטוילישע גייסטלאכע.

— ווי אזוי? פאר וואס? — האט גע־ארג געפרעגט.

אין דער דאזיקער מינוט האט זיך די טיר געעפנט און עממא איז אריינגעקומען.

— וואס וויל דער מאן אין דרויסן? — האט זי געפרעגט האסטיק און אומ־רואיק.

— שרעק זיך ניט מיין קינד, — האט אנקל דזשאן זי בארואיקט.

— ניין! — האט עממא געשריִען ווילד, — זאג מיר, וואס וויל דער מאן, וואס שטייט אין דרויסן.

— אויף וואס דארפסטו דאס וויסן?

— איך מיינט אז איך ווייס ניט ווער ער איז? — האט עממא אויסגעשריען.

— איך האב אים דערקאנט לויט זיינע קליידער. ער איז דער אויפזעער פון א דערציאונגס אנשטאלט! ער וויל מיך נע־מען אין דעם דאזיקן הויז.

— דו האסט א טעות עממא. דעם מאן האט דיין פאטער געשיקט אהער. — האט אנקל דזשאן געזאגט פריינטלאך.

— מיין פאטער? ווער איז דען מיין פאטער? דו ביזט מיין פאטער, דו, גוטער דזשאן, איך ווייס, אז עס איז דא איינער וועלכער זאגט אז ער איז מיין פאטער, ער האט דער'הרג'עט מיין אינגערן ברו־דער, דערנאך מיין מוטער, — איך וויל פון אים ניט וויסן; איך קאן אים ניט! דו ביזט מיין פאטער, גוטער דזשאן! איך וויל בלייבן ביי דיר, איך וויל ניט גיין צו יענעם.

אלע זיינען געבליבן שטיין ווי פאר־שטיינערט. זייט עממא האט זיך געפונען אין שלאס טשעזוויק האט זי קיין איינמאל ניט גערעדט וועגן אירע עלטערן, איצט האט זי מיט אמאל אלעס אויסגעזאגט.

— מען וויל דיך נעמען אין א דערציִ־אונגס הויז, — האט זיך געארג אנגערופן, — מען וויל דיך נאר פירן דארט וואו דו קענסט זעען דיין פאטער.

— א! איך קאן זיי! — האט עממא אויסגערופן ווילד, זיי ווילן מיך נאר פאר־נארן, ווען זיי וועלן מיך האבן אין גע־פענגעניש וועלן זיי מיך שוין ניט ארויס־לאזן.

— וואס רעדסטו קינד? מען וועט דיך ניט לאזן אליין, מען וועט פארן מיט דיר.

— איך ווייס, איך ווייס שוין, ווי מען פארנארט קינדער! — האט עממא גע־זאגט.

זאגנדיק די ווערטער איז עממא געבליבן א ווײַלע א פארטראכטע. פלוצים איז זי צוגעלאפן צו אנקל דזשאן, האט אים עט־לאכע מאל א קוש געטאן און איז ארויס־געלאפן פון צימער, ווי א ווילדע קאץ.

אלע זיינען געבליבן שטיין אייניקע מי־נוט ווי פארשטיינערט. אלע זיינען געווען גערירט פון עממא'ס באנעמען. דער ערשטער וועלכער איז געקומען צו זיך איז גע־ווען אנקל דזשאן. ער האט אויסגערופן:

— וואו איז עממא?

ער איז ארויסגעלאפן אין הויף זי זוכן. ער האט זי ניט געפונען.

אן איבערראשונג

עממא איז פארשוואונדן געווארן. מען האט זי געזוכט און מען האט זי אין ערגעץ ניט געקאנט געפינען, זי איז, ווי אין וואַ־סער אריין.

אנקל דזשאן, געארג און גרעפין אליס זיינען געווען אויסער זיך, זיי האבן מורא געהאט, עממא זאל זיך ניט נעמען דאס לעבן. ער האט ניט געקאנט בלייבן לענגער און איז אוועקגעפארן קיין לאנדאן. פארן אוועקפארן האט אים געארג געבעטן ער זאל אויף מארגן קומען און זאל אים זאגן וואס ער זאל טאן, ווען מען וועט היינט ניט געפינען עממא'ן.

ווי איבערראשט איז געווען געארג, ווען ווענדלאנד איז געקומען נאך דעם זעלבן טאג, פאר נאכט.

— עפעס נייעס, הער ווענדלאנד?

— זייער וויכטיקע נייעס, — האט ווענדלאנד געענטפערט, — ווויליאם דער־בי האט געשיקט זאגן העלענאן, אז ער וויל זי זעען היינט ביינאכט אין פארק פון שלאס דערבי.

— דאס טאר מען ניט דערלאזן, — האט געארג אויסגערופן, — ווייס שוין דערפון אדוואקאט שארפ?

— ער איז ניטא אין דערהיים. ער איז אוועקגעפארן ערגעץ אויף א פאר טעג, דערפאר בין איך געקומען צו אייך.

— פון וואנען ווייסט איר, אז וויליאם דערבי וויל זיך צונויפקומען מיט העלע־נאן?

— דאס קאן איך אייך ניט זאגן, הער גראף.

— ווען דארפן זיי זיך צונויפקומען?

— היינט ביינאכט אום צען אזייגער.

— וואס טוט מען? ווי אזוי דערלאזט מען ניט, אז דער דאזיקער שורקע זאל זיך ווידער זעען מיט דעם מיידל, וועלכע ער האט פארפירט און אומגליקלאך געמאכט.

— עס איז איצט אכט אזייגער, — האט ווענדלאנד געענטפערט, — עס דארף גע־דויערן א שטונדע ביז מיר וועלן קומען אין שלאס דערבי. איך וואלט אייך גערא־טען איר זאלט היינט איינשפאנען אייער קארעטע. איך וועל פארן מיט אייך, אויפן וועג וועלן מיר שוין באשטימען וואס צו טאן.

געארג האט באלד געהייסן איינשפאנען זיין קארעטע און ער איז אוועקגעפארן מיט מיסטער ווענדלאנד.

אין שלאס דערבי איז אלעס געווען שטיל. הערבערט דערבי איז ארומגעגאנ־גען פארצווייפלט. ער האט געזען ווי העלענא ווערט אלע מאל בלייכער, שוואַ־כער און טרויעריקער. ער האט געוואוסט די אורזאך דערפון און ניט געקאנט העלפן.

ער האט געוואלט פארן קיין שיקאגא, ווי דער אדוואקאט האט אים געהייסן, אום ער זאל האבן אן אויסרייד פאר העלענאן, אז זי זאל אוועקפארן אין שלאס טשעזוויק און זאל דארטן וואוינען ביז ער וועט צוריק קומען. אין שלאס טשעזוויק וועט וויליאם ניט וואגן צו קומען.

ווען ער איז שוין געווען גאר פארטיק פאר דער רייזע האט אים דער אדוואקאט געזאגט אז די רייזע איז איצט ניט נויטיק. ווייל ער ווייס פאר געוויס, אז וויליאם פארט אפ קיין אמעריקע. הערבערט איז דערמיט געווען זייער צופרידן, ער האט ניט געוואלט פארן קיין שיקאגא. ער האט איבערהויפט פיינט געהאט צו רייזן. ער האט אויך ניט געוואלט זיך שיידן פון העלענע'ן, וועלכע ער האט ווירקלאך געליבט.

אין דעם טאג, ווען ווענדלאנד איז געקומען צו געארגן אים מעלדן, אז וויליאם האט אפגערעדט מיט העלענע'ן זיך צו־נויפקומען מיט איר ביינאכט אין פארק, איז הערבערט געווען באזונדערס טרויעריק ער האט געזעען, אז העלענע איז היינט באזונדערס אומרואיק און האט ניט גע־קאנט פארשטיין, וואס איז מיט איר גע־שעען.

זי האט ניט געגעסן מיט אים ביים טיש און ווען מען האט פארנאכט געגעבן טיי, האט זי געשיקט זאגן, אז דער קאפ טוט איר שטארק וויי, זי מוז זיך צולייגן.

הערבערט איז באלד געלאפן אין איר צימער, זען וואס זי טוט. פיליכט איז נוי־טיק מען זאל שיקן נאך א דאקטאר, העלענא האט ניט געוואלט וויסן פון קיין דאקטאר.

— איך וועל מיר אויסרוען, וועל איך זיין געזונט, — האט זי אויסגערופן נער־וועז.

ווי יונג הערבערט איז געווען, האט ער דאך פארשטאנען, אז עפעס איז ניט גלאט.

(ווייטערס קומט)

י. ח. ראווניצקי

(שלום פון זייט 4)

עטנאגראפיע און פאלקלאר, וואס ער רע־דאקטירט צוזאמען מיט ביאליק'ן. אט די אייגנשאפט, וואס גרעניצט מיט גרוים עניות, איז דערהויפט געקומען צום אויס־דרוק אין זיין בוך "דור וסופריו", וואס איז מיט צוויי יאר צוריק ארוים אין תל־אביב, וואו ער דערציילט זיינע זכ־רונות איבער אידישע שרייבער פון אונ־זער צייט. דא איז זיין געשטאלט געקר־מען צום אמת'ן אויסדרוק. זייער כאראק־טעריסטיש פאר'ן גאנצן בוך איז די הק־דמה, וואו ראווניצקי שרייבט: "איך האב זוכה געווען צו געפינען זיך אין דער מחיצה פון די שרייבער פון אונזער צייט און פון דער נאענט זיך ווארימען אנט־קעגן פייער פון די דאזיקע גרויסע שריי־בער, און א סך זיינען די איינדרוקן, וואס האבן זיך אויפגעזאמלט וועגן זיי אין מיין זכרון. אבער גאר ווייניק האב איך פארעפנטלאכט אין דרוק פארם, נאר איינצלנע בלעטלאך פון מיין מעמוארן־בוך האב איך פארעפנטלאכט און א סך האב איך איבערגעלאזט, ווייל עס איז עטוואס צו צווייפלען אין דעם עניין שרייבן זכרונות וועגן באקאנטע פער־זענלאכקייטן, נאר א שווערע זאך איז דא פאראן — דאס ארויסשטעלן דעם "איך" פון דעם, וואס קומט ארויפברייג־גען זיינע זכרונות אין בוך־פארם".

אט אין די ווערטער האט זיך אויסגע־דריקט ראווניצקי'ס כאראקטעריסטישער שטריך און אט די באציאונג צו זיינע חברים־שרייבער איז א דערשיינונג, וואס איז שווער צו טרעפן ביי אונז. אזוינע קאן מען נאר טרעפן ביי די אמאליקע חסידים. דארט האט געקאנט זיין טיפ ווי ר' נתן נעמיראווער, וואס איז געווען ר' נחמן בראצלאווערס סעקרעטאר, וואס האט זיך אינגאנצן איבערגעגעבן צום רבי'ן און אוועקגעשיינקט אים זיין לי־טערארישן טאלאנט.

ריידנדיק וועגן ראווניצקי'ן דארפן מיר אויך פארצייכענען די איינפאכקייט, וואס ער האט אריינגעבראכט אין זיין סטיל, ביז ער איז נעקומען אין דער ליטערא־טור אינע די שרייבער געוועזן געוואוינט צו ריידן ניט נאר מליצה־ארטיק, נאר אויך מיט א באזונדערן שטאלץ־געפיל פון מענשן, וואס פארמאגן עפעס העכערעס און קוקן פון אויבן אראפ אויף זייערע לעזער. ניט אזוי איז אבער ראווניצקי, וואס האט שטענדיק אויסגעקליבן דאס איינפאכע און אינטימע ווארט. און אזוי ווי צוליב דעם זיינען ווי פון זיך אליין אפגעפאלן די מליצות, איז געווען א מעג־לאכקייט אויפצושטעלן נייע ווערטער, צופאסנדיק זיך צו די ניי־געשאפענע ווערטער פון זיין צייט.

ווען מען גיט נאר א קוק אויף אלץ, וואס ראווניצקי האט אויפגעטאן אין אונזער ליטעראטור (און וואס ער האט ניט אויפגעטאן): ער איז געווען רעדאק־טאר פון דער וואכנבלאט "דער יוד", האט ארויסגעלאזט א זאמל בוך "אידי־שע וויצן" און א ביכעלע "מכתבים לבת ישראל" און נאך און נאך) — און ליי־ענענדיק די דאזיקע ביכער זיינע האט דער לעזער הנאה פון דעם פאלקסטימ־לאכן סטיל. ראווניצקי מאכט קיינמאל נישט קיין שום מליצה אנשטעלן. ער זוכט ניט אויס קיין יום־טוב'דיקע אויסדרוקן, וואס זאלן נעמען דעם לעזער. פארקערט — אלץ ווערט ביי אים איבערגעגעבן ווי ביי אן אמת'ן פאלקס־שרייבער אין פשוט'ע ווערטער אן קיין שום געקינסטל־קייט.

ראווניצקי האט א סך געשריבן אויף אין אידיש. אבער אין דער אידישער לי־טעראטור איז ער דאך נשט מער ווי א גאסט. זיין גאנצע ענערגיע האט ער אוועק געגעבן דער העברייאישער ליטעראטור, וואו ער פארנעמט זיין בכבוד'יקן פלאץ אלס דער מאן פון ארבעט אין בעסטן זי־נען פון ווארט. ביי אים איז די ליטערא־טור ניט קיין שפיל, נאר א גרויסער ערנסט, און עס איז באמת צו באוואונ־דערן ווי ביי אונזערע באדינגונגען האט ער באוויזן אזוי פיל אויפצוטאן, אז איר לייענט אויך זיינע פובליציסטישע אר־טיקלען אין די העברייאישע ארץ־ישראל־דיקע צייטונגען "הישוב", "בותנאי", און "הארץ" — מוזט איר באוואונדערן זיין גרויסע וואכזאמקייט, זיין וואכיק הארץ און זיין אפן אויג צו אלץ, וואס גע־שייט ארום ארץ־ישראל.

און לויטן אידישן מנהג וועלן מיר דעם בעל־היובל ווינשן נאך לאנגע יארן און אויךאויף ווייטער זאל ער ניט ווייניקער ענערגיש ארבעטן, ווי ביז אהער.

געשמאק

געבאקט פול מיט ווייכע, קרוכלע, ניט־צעריבענע סולטאנאס, וועלכע אנטהאלטן דעם פיינעם פלייוואר פון דער פרוכט. אזוי נארהאפ־טיק ווי זיי זיינען געשמאק.

Christie's Sultanas

דא האט איר א צווייטן צוציענדיקן

MAGIC MENU

ניט אכטונג אויפן צייכן אויף יע־דער טין. דאס איז א גאראנטיע אז מעדזשיק אנטהאלט ניט קיין אלום אדער וועלכע עס איז אנדע־רע שעדלאכע מאטעריאלן.

פאר די מייסטע פרויען איז עס שווער אויסצוטראכטן נייע אידייעס פאר צוציענדיקע מעניוס . . . דער איינער וואס ווערט פארגעשלאגן פון מיס קאטערין מ. קאלדוועל, געקעכץ אווטאריטעט פון קענעדיען האום זשורנאל, טאראנטא, איז דערפאר זיכער צופרידן צו שטעלן.

לאנטשעאן מעניו

קעז און ווערדזשעטייבל סופי מיט קרים סאוס
געפוטערטער אל ווהים ברויט
זיסע פיקלס
הייסע ראזבערי ביסקעטס
טשיים און סאנבארנ'ס טיי

פאר נאכמיטאג טיי, איז קיין זאך ניט בעסער ווי די זעלבע ראזבערי ביסקעטס, שיין געשניטן מיט א דינעם שנײַדער — ספליט, אנגעשמירט מיט פוטער און סערווירט הייס, מיט א קאפע פערפעקטן טיי! מיס קאלדוועל זאגט: "מעדזשיק בעקינג פאודער איז לייכט צו נוצן ווייל איר אוניפארם, הויכע קוואלי־טעט ענדערט זיך קיינמאל ניט. איך נוץ און רעקאָ־מענדיר מעדזשיק ווייל מיין דערפארונג האט איבער־צייגט, אז עס גיט שטענדיק פארגעזעצטע בעסערע גע־בעקס רעזולטאטן".

פרובירט מיס קאלדוועל'ס רעסיפי פאר ראזבערי ביסקעטס*

2 קאפעס מעל
4 טייעלעפל מעדזשיק בעקינג פאודער
½ טייעלעפל זאלץ
2 טישלעפל צוקער
4 טישלעפל פעטס
⅔ קאפ מילך
טיי־קאובס צוקער
ראזבערי זאפט אדער סירופ

מישט און זיפט די טרוקענע מאטעריאלן. שניידט אריין די הארטע, קאלטע שארטענינג אין זיי מיט א מעסער, נוצנדיק א שנעלע, קורצע, האקנדיקע באוועגונג, אדער רעדוצירט די הארטע קאלטע פעטקייט אין דינע טיילן מיט א פייסטרי בלענדער אדער מיט א "סטיל־פראנגדוש" גאפל. ווען דאס געמיש ווערט א גאנץ גראבע מעל, גיט צו די פליסיקייט, מישנדיק שנעל און לייכט.

ווארפט ארויס די טייג אויף א ברעטל באשאטן לייכט מיט מעל, קנעט עס אויס לייכט אדער וועלגערט עס צו א דיקקייט פון ארום איין אינטש. שייפט מיט א קליינעם שניידער אדער שניידט אין סקווערס מיט א מעליקן מעסער.

טונקט איין די קליינע שטיקלאך צוקער אין סירופ פון קענד אדער פרישע ראזבערים . . . אריינקוועטשנדיק עס גוט אינם טייג אזוי אז עס זאל ניט אראפרינען אויף די זייטן ווען עס וועט זיך צעשמעלצן.

לייגט אריין די ביסקעטס אין אן אנגעשמירטן בלעך און באקט אין זייער א הייסן אויוון 450 גראד פון 12 ביז 15 מינוט.

MAGIC Baking Powder ensures better baking results

נערוועז

ווי א קאץ

אונטער דער בייטש פון דראג סטימולאנטן

סטימולירט אויף א פאלשן אופן דורך טאנין און קאפעין געפונען אין מאלצייט געטראנקען. דאן ליידן די רע־אקציע פון נערוון געטרבן צו ווייט. מיליאנען מענשן האבן געפונען בעסערן געזונט, געשמאקערן שלאף, גלייכ־מעסיקן געדולד אין פאסטום, — אן אבסאלוטער געזונטער און צופרידנשטעלנדיקער מאלצייט־געטראנק. פרובירט עס. געמאכט מאמענטאל אין דער קאפע פאר א קאסט פון ארום א האלבן סענט. 90 קאפעס אין יעדער 50 סענטיקער בלעכל. אדער ס'איז פאראן פאסטום סיריעל געמאכט דורך קאכן אדער פער־קולייטינג אין צוואנציק מינוט.

Postum

קינדער האבן עס ליב

א סך קינדער האבן ניט ליב דעם טעם פון מילך. זיי האבן ליב צו טרינקען דעם זעלבן געטראנק ווי "די דערוואקסענע". עס איז גוט פאר זיי צו האבן א הייסן טרונק. מאכט אינסטאנט פאסטום פאר זיי נוצנדיק הייסע מילך (ניט געזאדענע) אנשטאט געזאדענע וואסער. זיי וועלן באלד ליב באַ־קומען דעם טעם.

* * *

גענוג פאר א וואך פריי

פרובירט פאסטום פאר 30 טעג. מיר וועלן אייך אנפאנגען אויף אייער פראבע דורך געבן אייך גענוג פאר דער ערשטער וואך אומזיסט. שרייבט דזשענעראל פוד לימיטעד, סטערלינג טאוער, טאראנטא 2, אנטעריא.

באנוצט זיך מיט די קאלומס
— פון —
"דאס אידישע ווארט"
פאר אלע
היימישע און געשעפט
אנגעלעגנהייטן

Classified Section — קלאסיפייד סעקשען

ספעציעלע פרייזן פאר אדווערטייזינג אין דער קלאסיפיצירטער אפטיילונג:

איין מאל, 5 ס. פער "אגייט ליין"	פאר 3 מאנאטן, $2.15 "
פאר א וואך, 20 ס. "	פאר 6 מאנאטן, $4.00 "
פאר א מאנאט, 75 ס. "	פאר 1 יאר, $7.50 "

:: פערזענלאכעס :: PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פארטעדזש עוו. איבער לייסעאום טעאטער
גייסטע בעסטע פאקס טראט און וואלץ סטעפס
קלאסן און סטריקטלי פריוואטע לעסאנס.
פולער קורס פון לעסאנס $5.00.

R.B. ORMISTON
פלאריסט
צוויי סטארס צו אייער באדינונג
96 Osborne St., Phone 42 386
340 Portage Ave., Phone 24 791
בלומען טעלעגראפירט איבעראל

לייף אינשורענס
בעסער צו האבן א פאליסי און ניט דארפן עס, איידער דארפן דאס און ניט האבן.
P. A. TEMPLETON
807 Electric Railway Chambers
Phone 89 688

טייפרייטערס
באנקראט סייל, רעמינגטאן, אנדערוואוד, וואודסטאק און א. וו.
T. A. WEIR
Ph 28 800 247 Notre Dame Ph. 24 783

LIGHTFOOT'S TALLY HO'S
פאר שליטן פארטים
Phone 86 067 Evenings 23 258

היים און אפיס פורניטשור פארלאנגט
פאר מזומן געלט.
KILSHAW'S
Auctioneers
Canada Bldg. Phone 29 040

AACTIVE MESSENGER & TRANSFER
פורניטשור געמופט
PH. 26 062 121 ALBERT ST.

We Pay Highest Prices
פאר אלטן גאלד, אלטן זילבער און גאלד ברידזש ארבעט. מיר פארקויפן דזשועלרי, זייגערס, דיימאנד רינגס צו נידעריקסטע פרייזן.
703 MAIN ST. — PHONE 89 938

לייכטע ארטש סופארטערס געמאכט צו אינדיווידועלן איינדרוק. פום דאקטאר און פום קולטור.
MODERN FOOT CORRECTION LABORATORY
812 Toronto General Trusts Bldg.
Phone 80 767

CITIZENS FINANCE CORPORATION LIMITED
קאמערציעלע באנקירן
פריוואטע לאנס ארראנזשירט — שטרענג קאנפידענשאל. מיר פינאנסירן קארס, ראדיאס און יעדן אנדער לאן צו נידעריקסטע טערמס. מארטגעדזשעס צו נידעריקסטע קורענט רייטס. אגרימענטס געקויפט ציטוויליקער אפיס:
476 PORTAGE AVE.
Phone 34 645 Evgs. 55 785 or 53 303

אינשורענס
די עלטסטע און ראיעלסטע לעבנס, פייער און אוטאמאביל קאמפאניס.
ריל עסטייט
שנעלע, ארנטלאכע באהאנדלונג פאר קויפער און פארקויפער. מארטגעדזשעס און לאנס אונזער ספעציאליטעט.
שיפס קארטן און געלט שיקונג
דורך "באלטיק אמעריקא ליין".
געשעפט געלעגנהייטן
דער גרעסטער אויסוואל פון גוטע געשעפטן אין שטאט און אין קאנטרי.
עס וועט זיך אייך באצאלן זעען
ח. פערלמאן און ג. זעלטשען
MUTUAL AGENCIES
874 Main St. Phone 51 000

A. MUIR
אוטאריזירטער
דוקא פינישינג סטיישאן
פענדערס און באדי ריפעירס
376 FURBY ST.
PH. 33 255

געשעפט געלעגנהייטן — Business Opportunities

אפארטמענט בלאק, 5 סוויטס, יערלאכער רענט $2,730. וועט פארבייטן אויף א הויז און קעש.

טעראס, 4 הייזער, יערלאכער רענט $1,440. אייגנטימער וועט פארקויפן האלב אומזיסט פאר קעש.

דזשענעראל, שטעטל פון 1,600, סטאק $15,000. אומזאץ $62,000. א וואונדערבארע געלעגנהייט.

SCOTT REALTY CO. Ltd.
11 C.P.R. Office Bldg. Phone 89 644

צו פארקויפן צוויי דזשענעראל סטארס אין סאסקאטשעוואן, ענגלישער און דייטשער סעטלמענט. טורנאווער, $40,000 א יאר. סטאק פון 7 ביז 8 טויזנט דאלאר אין יעדער סטאר. א גוטע געלעגנהייט פאר דעם פאסיקן מאן. זיך ווענדן צו 881 מיין סטריט, וויניפעג.

:: שטעלע פארלאנגט :: SITUATION WANTED

א גראדואירטע לערערין, קאן אויך אויסגעצייכנט אנפירן מיט א קינדערגארטן, פארלאנגט א שטעלע. קאן געבן גוטע רעפערענס. זיך ווענדן צו דאס אידישע ווארט באקס 4164.

:: צו פארקויפן :: FOR SALE

3 רום סוויט צו פאררענטן, אין דעם נייעם באלפוריא אפארטמענט, אין ערשטן פלאר. ניי דעקארירט.
סוויטס צו פאררענטן פון 3 און 4 רומס אין נאבל אפארטמענט, אלפרעד עוועניו און אין רענפריו אפארטמענטס, מאונטען עוועניו.

געלט צו לייען אויף מארטגעדזשעס, אינשורענס פאר אלערליי צוועקן. סוויטס און הייזער צו פאררענטן.
Sheps Agencies Ltd.
804 מיין סטריט
טעלעפאנס 55 761 און 58 807

גאראנטירטע גענוצטע קארס
אלע סארטן און מאדעלן
אויב איר ווילט אן עכטע גוטע גענוצטע קאר צו א פאסיקן פרייז, זעט
W. J. BOTTLE
Carter-Latter Motors Ltd.
Phone 89 367 Res. 502 179

ווער עס האט צו פארקויפן א הויז פון 6 רומס, אדער א דאבל הויז אין דער נארט ענד, זאל שרייבן צו "דאס אידישע ווארט" באקס 4226.

:: צו פאררענטן :: FOR RENT

צו פאררענטן א שיינעם דריי רום סוויט אין באלטיק אפארטמענט. מעסיקע רענט. זיך ווענדן צום קערטייקער, סוויט "די", טעלעפאן 56 668.

NOKOMIS BUILDING
הארגרייוו און קאמבערלענד
ווינשנסווערטער פלאץ
צו פאררענטן. פאסיק פאר לייכטער מאנופעקטשורינג אדער אפיסעס. נידעריקער אינשורענס רענט.
THE J. McDIARMID CO., LTD.
201 Nokomis Bldg. Phone 26 294

צו פאררענטן א שיין געפארנישטע רום ביי א פאמיליע אן קינדער, אין גלאב אפארטמענטס, מיין און סט. דזשאנס, סוויט 8. אלע באקוועמלאכקייטן. מיט אדער אן באורד. פאר א קאפל אדער סינגל טעלעפאנירט 56 568.

איין גרויסע געפורנישטע רום צו פאררענטן, הייסע וואסער, טעלעפאן, מיט אדער אן באורד. טעלעפאן 54 156.

צו פאררענטן, צו פארקויפן אדער צו פארבייטן אויף א שטאטיקער פראפערטי א צוויי-שטאקיקע בריק געביידע אין בעניטא מאנ. טעלעפאנט 56 483 אדער שרייבט צו 290 באיד עוו., וויניפעג.

ארבעטער פארלאנגט — HELP WANTED

א גוטער בעל קורא מיט א ריינער אויסשפראך, מיט א הויכער שטימע. זאל זיך ווענדן באלד צו רבי זילבערשטיין.

דער טראגישער שידוך

א קוריאזע פאסירונג פונ'ם שטעטלשן לעבן אין צארישן רוסלאנד טיילוויז ביינעוואוינט און דורכגעלעבט

פון מענדל פייקאף

(פארזעצונג)

— יא, יא, א סך מענשן קערן זיך איבער אין זייערע לעבנס שיפלאך, און זעלטן ווער עס גייט ארויס א טרוקענער פונם ים וואס רופט זיך לעבן. — האט ראזע טרויעריק געענטפערט.

וועלנדיק ענדערן די טעמע פון זייער געשפרעך האט פייער אנגעהייבן צו דערציילן אנעקדאטן, וויציקע פאסירונגען פון זיינע באקאנטע און נאך א פאר שטונדן ארומפארן אויפ'ן שיפל, האט ער זי צוריק אפגעפירט אהיים.

א נייע טראגישע פאסירונג אין ראזעס לעבן

די צייט איז געגאנגען איר גאנג. ראזע האט מיט גרויס דערפאלג אנגעפירט דעם גרויסן מאגאזין פון דעם קראאימער. נייע באשטעלונגען זיינען יעדן טאג געקומען, אזוי ווי שוועמלאך נאך א רעגן, און דער מאגאזין איז פארווארפן געווארן מיט ארבעט.

איין מאל ארבעטנדיק, האט זיך ראזע אפגעשניטן א שטיקל פון איר קלענסטן פינגער פון דער לינקער האנט. מען האט זי באלד אוועקגעפירט אין שפיטאל און דארטן האבן די דאקטוירים אויסגעפונען, אז איר פינגער האט באקומען בלוט פארגיפטונג, און עס איז געווארן א געפאר, אז זי וועט פארלירן איר גאנצע האנט.

איר באלעבאס, דער קראאימער און פייער, וועלכער האט די גאנצע צייט אנגעהאלטן מיט איר א פריינטלאכע באקאנטשאפט, האבן געבראכט דעם גרעסטן דאקטאר פון קיעוו און ער האט דערקלערט, אז מען מוז איר אפשניידן באלד אן האלבן פינגער, אז ניט איז די גאנצע האנט אין געפאר. די נויטיקע אפעראציע איז באלד געמאכט געווארן און זי איז נאכדעם געבליבן אין שפיטאל פאר א מאנאט צייט.

איר פריינט פייער פלעגט קומען יעדן טאג אין שפיטאל, ער פלעגט זי טרייסטן און אויפוויזן איר, אז עס זיינען פאראן אויף דער וועלט, און טאקע אין קיעוו גופא שרעקלאכע קאליעקעס מיט אפגעשניטענע הענט און פיס און דאך געפינען זיי אן אינטערעס אין לעבן. ראזע האט מיט דער צייט אנגעפאנגען צו בארואיקן זיך. זי האט איינגעזען, אז מיט טרויערן און וויינען וועט זי ניט פארהיילן איר וואונד.

ענדלאך איז געקומען דער טאג ווען ראזע האט פארלאזט דעם שפיטאל. פייער איז יענעם טאג געקומען נאך איר און ער האט זי אפגעפירט א היים. דארטן האט זי געטראפן ביי איר אין צימער שיינע לעבעדיקע בלומען וואס פייער האט פאר איר צוגעגרייט און דאס איז פאר איר געווען אן אנגענעמע איבערראשונג.

— ער האט מיך אפנים ערנסט ליב, — האט ראזע א טראכט געטאן, — און זי האט זיך אנגעהויבן צו דערמאנען ווי פייער האט זי געטרייסט, ווי ער האט וועלטן איינגעלייגט צו רעטן איר האנט פון אפגעשניטן ווערן. זי האט געפילט צו אים א געוויסע דאנקבארקייט.

איינמאל אין אוונט, ווען זיי זיינען געזעסן אין ראזעס צימער, האט פייער איר געמאכט א הייראט פארשלאג. אויף ראזען האט עס געמאכט אן אומגעהויערע ווירקונג. זי איז געבליבן זיצן א צעטומלטע און האט ניט געוואוסט וואס אים צו ענטפערן. זי האט צו אים געהאט געוויסע געפילן פון ליבע, אבער ניט וועלנדיק זאגן איר יא-ווארט ביז זי וועט ניט לאזן וויסן איר מוטער וועגן דעם שידוך, האט זי געפונען אן אויסוועג, און זי האט אים דערקלערט, אז זי האט געגעבן איר מוטער א ווארט, אז זי וועט נישט טאן קיין שידוך אן איר צושטימונג. זי וועט פריער שרייבן איר מוטער.

איר ענטפער איז אים גראדע געפעלן געווארן.

— איך בין צופרידן צו ווארטן אויף אייער ענטפער ביז איר וועט זיך דורכשרייבן מיט אייער מוטער.“ האט פייער אויסגעשריען מיט באגייסטערונג. איר וועט זעען, ראזע, איך וועל אייך גליקלאך מאכן.

אויף מארגן האט ראזע געשריבן א בריוו צו איר מוטער. זי האט איר געשריבן דעם גאנצן אמת וואס עס האט פאסירט מיט זילבערשטיינען און זי האט איר אויך געשריבן וועגן פייער'ס פארשלאג, וועגן דעם, אז ער איז א פיינער יונגער מאן, א גוטער פארדינער, נאר אז ער איז עלטער פון איר. און זי האט זי געבעטן, אז זי זאל קומען קיין קיעוו, און וואס זי וועט איר הייסן טאן, וועט זי זיין צופרידן.

אין עטלאכע טעג ארום האט ראזע באקומען א בריוו פון איר מוטער, אין וועלכען זי האט איר געשריבן, אז זי קאן איצט גראד ניט קומען קיין קיעוו, ווייל עס איז געקומען א מאן, א געוויסער כאזאנאוו, פון זינקאוו, און ער האט איר דערציילט, אז ער איז געווען אין כארקאוו און, אז ער גלויבט, אז ער האט געזען איר מאן אין פיש-סקלאד ביי סעריקאוון.

“איך בין באלד אוועקגעפארן קיין כארקאוו מיט א בריוו צום כארקאווער רב,“ האט זי געשריבן, דארטן אויפ'ן וואקזאל האב איך זיך אויסגעגליטשט, איך בין געפאלן און איך האב זיך שטארק צעקלאפט מיין קאפ. (די דאזיקע פאסירונג האט זיך געטראפן אין דער צייט ווען ראזע איז געלעגן אין שפיטאל) נאכדעם בין איך אפגעלעגן א וואך צייט אין שפיטאל, און נאכדעם ערשט ווען איך בין געקומען צו סעריקאוון אין פיש סקלאד האב איך זיך איבערצייגט, אז כאזאנאוו האט געהאט א טועת.

“איצט בין איך צוריק אין דערהיים, אבער כ'בין ניט בכח צו פארן קיין קיעוו. איך דאנק דיר זייער פאר דיין איינלאדונג. דו ביסט שוין א דערוואקסענע טאכטער און איך פארלאז זיך אויף דיר, אז דו וועסט זיין פארזיכטיק און דו וועסט זיך הונדערט מאל באטראכטן, איידער דו וועסט באשליסען מיט וועמען צו פארבינדן דיין שיקזאל אויף דיין גאנץ לעבן“.

“אויב ער איז אן ערלאכער מענש און ער געפעלט דיר, וואלט איך דיר געראטן צו הייראטן. דאס וואס ער איז עלטער פון דיר, איז ניט קיין גרויסער חסרון. ער וועט וויסן ווי צו שעצן דיך. איך שיק דיר מיין מוטערלאכע ברכה און זאל זיין מיט מזל. לאמיר האפן, אז נאך דיין חתונה וועל איך קומען צו דיר צו גאסט און מיר וועלן זיך פרייען צוזאמען.

איבערלעזנדיק דעם דאזיקן בריוו האט זיך ראזע צעוויינט, וואס איר מוטער, איר בעסטער פריינט, זאגט זיך אפ צו קומען צו איר חתונה. אבער דאס האט זי נישט אפגעשטעלט צו האנדלען לויט איר באגריף און זי האט צוגעשטימט צו פייער'ס פארשלאג.

אין צוויי וואכן ארום האבן זיי געשטעלט א חופה. ראזע האט נאטירלאך פון איר צד קיינעם ניט געהאט ביי דער חופה און איר חתן האט איינגעלאדן בלויז א מנין אידן און זיי האבן אפגעשטעלט א חופה לויטן אידישן דין. זיי האבן אויסגעמעבלירט א שיינע היים, און נאך דער חופה האבן זיי געשיקט א מזל-טוב צו איר מוטער און זיי האבן זי שטארק געבעטן, אז זי זאל קומען צו זיי צו געסט. ראזעס מוטער האט אנגענומען די איינלאדונג און זי האט געענטפערט, אז אין דעם און דעם טאג זאל מען זי דערווארטן ביי וואקזאל.

אין דעם באשטימטן טאג איז ראזע געקומען צום וואקזאל און ווען זי האט פון דערווייטן דערזען גיין איר מוטער איז זי צו איר צוגעלאפן און זיי האבן זיך ביידע איינגעקלאמערט אין די ארעמס און זיי האבן לאנג שטיל געכליפעט. פון דארטן האט ראזע גענומען א פאיעטאן און זי איז מיט איר מוטער אוועקגעפארן צו זיך אהיים.

ארייננקומענדיק צו ראזען אין שטוב האט זיך איר מוטער שטארק דערפרייט מיט איר שיינער היים. זי האט מיט ליבע באטראכט יעדן ווינקעלע און זי האט אויסגעדריקט איר גרעסטע צופרידנהייט וואס גאט האט באשערט איר טאכטער אזא גליק. חנה'ס פנים האט געשטראלט פאר פרייד.

— אך, מאמע, — האט זיך ראזע אפגערופן, — ווען דער טאטע וואלט דיך איצט געזען, וואלט ער דיך מער ניט פארלאזט, דו שיינסט דאך ווי זיבן זונען.

חנה האט בלויז א טיפן זיפץ געטאן און זי האט אויף דער באמערקונג גארנישט ניט געענטפערט.

— ווען וועט שוין קומען דיין מאן אהיים, — איך וואלט אים שוין אזוי געוואלט זעען, מיין קינד, איך בין אזוי אומגעדולדיק.

—האב געדולד, מאמע. ארום א האלבער שעה וועט ער קומען. זאלסט קיין פאראיבל ניט האבן, וואס ער איז דיך ניט געקומען באגעגענען ביי דער סטאנציע. ער איז זייער א פארנומענער מענש. ער פירט אן א גרויסן געשעפט, ער באהאנדלט מיך זייער גוט, אזוי ווי א גוטער פאטער באהאנדלט זיין טאכטער, — האט ראזע געריטמט איר מאן.

מוטער און טאכטער האבן זיך דערווייל דורכגערעדט. ראזע האט איר דערציילט גענוי וועגן זייער באקאנטשאפט. אזוי ווי זיי האבן געהאלטן אין ריידן אזוי איז אריינגעקומען ראזעס מאן.

— אט איז מיין מאן, מאמע. דאס איז מיין מוטער, — האט זיך ראזע געווענדעט צו איר מאן, — באקענט זיך. ראזעס מאן איז צו איר צוגעגאנגען נענטער און ווען חנה האט זיך אין אים אנגעהויבן איינקוקן, האט איר גאנצער קערפער אנגעהויבן ציטערן און זי האט אויסגעשריען:

— ראטעוועט מיך! אן אומגליק! — און זי איז געפאלן אין חלשות.

— ניכער, א דאקטאר! — האט ראזע אויסגעשריען. אין דעם מאמענט איז ראזעס מאן ארויסגעלאפן פון הויז. ראזען האט זיך דערווייל איינגעגעבן אפצומונטערן איר מוטער, און ווען זי איז אביסל געקומען צו זיך, האט זי אויסגעשריען:

— ראזע, דו האסט חתונה געהאט פאר דיין פאטער! דאס איז מיין מאן, מיין פארפירער!

(פארטזעצונג קומט)

NEW PALACE THEATRE
היינט
נענסי קאראל אין
"געלעכטער"
אויך קאמעדיע, נייעס, פיטשורעטס

אין פעלעס טעאטער

זייער אן אינטערעסאנט און שפאנענד בילד ווערט היינט געוויזן אין פעלעס טעאטער, און די פעלעס פאטראנען זיינען זיכער, אז דאס בילד וועט זיי געפעלן און זיי וועלן אויך אנדערע רעקאמענדירן עס צו זעען.
"געלעכטער", איז דער נאמען פון דעם בילד, מיט דער בארימטער מאווי סטאר, נענסי קאראל אין דער הויפט ראל.
דאס איז די סאמע שטארקסטע דראמאטישע געשיכטע וואס איז ווען געשפילט געווארן, מיטן אנטייל פון פרעדריק מארטש. עס ווערט אויך געוויזן א דורכאויס-ריידנדיקע אמוזירנדיקע קאמעדיע, און פיטשורעטס.

איך וויל אז איר זאלט געדיינקען אויב איר דארפט אינשורענס
פאר פייער
אוטאמאביל
פלייט גלעס
האלד-אפ
לעבנס
פארזיכערונג
פאנט מיר
52 619 אדער
21 989
A. HARRIS — ארעצקי

דאנקזאגונג

דער עסטרייך פוילישער פארבאנד

הריקט אויס א הארציקן דאנק צו דעם אידישן געזאנג פאראיין און איבער הויפט צו חבר ב. בראנשטיין, פאר'ן אנטייל נעמען אין דעם דעליטאנטן אוונט (לעצטן זונטאג אין תלמוד תורה זאל), וואס האט מיטגעהאלפן צום דערפאלג פון דער אונטערנעמונג.

י. קורצער, פרעזידענט

משה יאמפאלסקי

פון דעטראיט, זוכט זיין ברודער אין קאנאדע, נח יאמפאלסקי. זיין פרוי הייסט גיטל. ער האט געוואוינט ארום קאלגארי. קומט אליין פון זבאראזשקי, רוסלאנד, קיעווער גובערניע. זיין פאטער האט געהייסן ישראל. זיין מוטער, מלכה. דארף ניט קיין הילף. זיך ווענדן צו מ. זאראוו, 411 אלפרעד עוועניו, וויניפעג. ווער עס ווייסט וועגן אים בעט מען צו מעלדן. טעלעפאן 55 659

פארלארן

א בוך פון ש. פרוג, מאנטאג אוונט, ביי דער קאנפערענץ אין תלמוד תורה זאל. ווער עס האט עס געפונען איז זייער געבעטן צו ברענגען אין אפיס פון "דאס אידישע ווארט".

מרס. אלעניק

מזל טוב

צו

מר. און מרס. מ. קאנאווסקי

477 באראס עוועניו

צו דעם געבורט פון זייער ערשטן זון. מיר ווינשן זיי זאלן אים דערציען אין נחת און אין פרייד

ליבערטי פרי לאאן סאסייטי

אידער איר ארדערט אייער מצה
ווענדעט זיך צו דער
אינדעפענדענט מצה קאמפ.
און איר, וועט שפארן געלט און העלפן א וויניפעגער אינדוסטריע
מ. נאראוועי,
פרעזידענט און גענעראל מענעדזשער
510 Selkirk Ave., Winnipeg, Man.

פאר א גוטן כשר'ן היימישן מאלצייט
פרובירט
HARRY'S KOSHER DELICATESSEN
258-260 FORT STREET
Phone 25 977

אקשען סייל
פרייטאג, פעב. 13-טן
2 אזייגער בייטאג
פערד, מעלקנדיקע בהמות, הארנעס, שליטנס און א. וו.
BRADSHAW'S SALE STABLES
180 PRITCHARD AVE., EAST PHONE 53 088

JEWEL STORES LIMITED
SELF SERVE — 527 SELKIRK AVE. 591 MAIN ST. — CASH CARRY

פאלגענדע ספעשל ווערטן זיינען אויפ'ן סייל
דאנערשטאג, 12-טן פעברואר

כשר סאדאס	פירלעס ברענד, ספעשל א פעקעדזש	21c
האלאנד הערינג	מיט מילך, א פעסעלע	79c
עקסעלסיאר מאקאראני	לאנגע אדער געשניטענע, 16 אונץ פעקל, 3 פאר	25ס.
פרא'ס ברעקפעסט קאקא	½ פונט טין	22ס.
כשר דזשועל שארטענינג	1 פונט קארטאנס, 2 פאר	25c
פענסי בליו ראז רייז	2 פונט פאר	15ס.
סאלאד אויל	א פונט	16ס.
ווייסע פאסאליעס	ספעשל 5 פונט פאר	23c
סוויפטס כשר אויל	ספעשל 9 פונט טינס	$1.42
עקאנאמי קאפע, פיור גאלדען סאנטאס	ספעשל א פונט	25c
בארנעו בלענד טיי	רעג. 39 סענט, ספעשל א פונט	35c

איר קאנט פארגרעסערן אייערע ביזנעס אין דער וועסט און שפארן
טראוולינג הוצאות דורך אפרופן אייערע קאסטאמערס אין אלבערטא
דורך לאנג דיסטאנס
איר קאנט באקומען
שנעלערע באדינונג
און
ביליקערע רייטס

	פריערדיקע רייטס פון וויניפעג	איצטיקע רייטס פון וויניפעג
קאלגארי	$3.90	$3.00
עדמאנטאן	$3.90	$3.00
מעדיסין העט	$3.35	$2.55
ווענרעוויל	$3.90	$3.00

די סטיישאן צו סטיישאן רייטס וואס זיינען אנגעוויזן זיינען פאר טאג באדינונג. אוונט און נאכט רייטס אויף סטיישאן צו סטיישאן קאלס, זיינען פראפארציאנעל נידעריקער.
איר קאנט טעלעפאנירן אייער מעסעדזש אין אייער אייגענער שפראך
Manitoba Telephone System

סייל פאסטערס
געמאכט
אין 24 שעה
שיין און צוציענד
ביי
"דאס אידישע ווארט"
מיר האבן אן אויסוואל פון הונדערטער קאטס פון די לעצטע צייכענונגען צו באצירן די פאסטערס
מיר טוען די גאנצע ארבעט
שיקט אונז בלויז אריין די פרייזן פון די ארטיקלען וועלכע איר ווילט ארויסשטעלן אויפן סייל — און מיר טוען שוין פאר אייך דאס איבעריקע
שרייבט אין וועלכער שפראך איר ווילט צו
THE ISRAELITE PRESS LIMITED
165 Selkirk Ave. Phones: 52 213 - 55 409